

הַחֵיל וְהַחֶסֶן:

מסירות נפשם של היילי צה"ל
בראי דברי גדולי תורה
ותלמידי חכמים

"אשריכם גיבורי החיל"

הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל (תר"מ-תשי"ג)

הראשון לציון, מח"ס "משפטי עוזיאל"

ברכה לחיילי צה"ל (ד' בסיון תש"ח)

"לכבוד מעלת מפקד צבא ההגנה במדינת ישראל, שלום וברכה. ביום זה שבו מתקיימת שביבת נשק זמנית בארץ־הקודש, הנני מתכבד להגיש לכב' ולכל החיילים הגבורים חלוצי צבאות ישראל בארצנו, את ברכותי הלבביות והוקרתי העמוקה ואומר לכם: ה' עמך גבור החיל, שלום לך ושלום לעוזריך, כי עזרך ה' אלקיך.

בשעה חדשי המלחמה שעמדתם בה כאריות, בכל חזיתות המערכה, לב כל ישראל שבארץ ובתפוצות הגולה, הלך אחריכם בתפלה ותחנה לפני צור שוכן מעונה להצלחתכם המלאה. אשריכם גבורי החיל שזכיתם לכתוב דף מזהיר ונפלא בתולדות עם ישראל כדוגמת החשמונאים הגבורים, הנאמנים לה' לעמו ותורתו.

צר לנו מאד על המון גיבורינו שנפלו חלל במערכות מלחמות ה' אלה, בדמם הקדוש כרתנו ברית מחודשת עם ארץ נחלת האבות, שלא תפסק לעולמים, יהי זכרם ברוך לנצח, ונשמתם תתעדן בעדן גן האלקים ויקיצו וירננו בקץ הימין שיתגלה בכל עזו ותפארתו בימינו" (מכמני עוזיאל, ח"ד, עמ' תס"ד, הרב שמואל כ"ץ ועזרא ברנע, תשס"ז).

ברכה על ניצחון צה"ל בגליל העליון (כ"ט בתשרי, תש"ט)

"נפעמתי מאד מאד בקריאת חדשות היום, על ניצחונם הנפלא של צבאותינו הגבורים בגליל העליון, שהוסיף טבעת זוהר בשלשלת הניצחונות מאז החלה מלחמת ישראל בכבוש הארץ, ימה צפונה ונגבה, והוסיפה דף מזהיר בתולדות גבורת ישראל, כברכת אבינו הזקן: "גור אריה יהודה" (בראשית מ"ט, ט). מאורעות ניצחונות אלה מזכירים לנו ולכל העולם את מלחמות דוד מלך ישראל שעליו נאמר: "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו" (שמואל א' י"ח, י"ח). מקרב לב עמוק הנני קורא ואומר: "הודו לו ברכו שמו, כי טוב ה' לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו (תהלים ק', ד"ה)" (מכתב לרה"מ דוד בן גוריון, שם, עמ' תסז).

2

"כבוד והדר למגיני המולדת"

הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג (תרמ"ט-תשי"ט)

הרב הראשי לישראל, מח"ס "היכל יצחק"

ברכת הרבנים הראשיים לחיילי צה"ל בעיצומה של מלחמת סיני ('מבצע קדש')

"בישיבה מיוחדת של הרבנים הראשיים לישראל, הרב הרצוג והרב נסים, הוחלט לשגר לחיילי ישראל העומדים במערכה את דברי הברכה הבאים: 'שליחות עליונה הוטלה עליכם על ידי ההשגחה לעמוד על משמר ארצנו. האומה כולה מביעה לכם רחשי הוקרה והערצה עמוקים על אומץ לבכם המופלא, עוז רוחכם המהולל וגבורתכם הנועזת. תהא ברכת ה' מלווה אתכם ומלאכיו יצווה לכם לשמרכם בכל דרככם ויצילכם מכל צוקה ופגע. חזקו באמונתכם כי ה' אלקיכם הוא ההולך עמכם'" (כ"ח בחשוון תשי"ז. דבר לדור, ח"ג, הרב שמואל כץ (עורך) תשע"ז).

מתוך תיאור ביקורו של הרב הרצוג ברצועת עזה ובמדבר סיני בעת "מבצע קדש":
 "... משמר כבוד קידם את פניו בכניסתו למבצר משטרת עזה. הוא התקבל על ידי המושל הצבאי של הרצועה... הרב קבע מזוזה על דלת חדר המושל. הרב התעכב בסיוורו במקום במושב החיילים כדי להשמיע להם דברי תורה.
 אל שארם-א'שייך הגיע הרב במטוס. החיילים במקום הקשיבו לדבריו רכונים על רוביהם, מלאי גאווה על שזכו לכבוד. שיירת הרב המשיכה דרכה בג'פים, בכביש בואכה ראס-נצרני. בעת תפילת מנחה בצל תותחי ראס-נצרני, פסק: "שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד", זו הפעם הראשונה בה זוכה אני להתפלל על מעברות חוף ים סוף, מקום בו נעשו ניסים לאבותינו", הודה הרב הרצוג בהתפעלות. בפגישתו עם החיילים היו שני הצדדים נרגשים: הרב ראשי עודד ובירך את הכוחות הלוחמים, זוכה לשמוע "אמן" אף מפי אלה שאינם דתיים (רבנות בסערת הימים: חייו ומשנתו של הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, עמ' 137, שאול מייזליש, תשנ"א).

לאחר "מבצע קדש" כתב הרב הרצוג:

... אויבינו המצרים ובני בריתם עמי ערב, זה שנים שמשתמשים נגדנו בלשון הנוראה, הפראית, האכזרית מאין כמוה... של השמדת עם שלם, כשהם מדברים על ישראל הם

קוראים "לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד" – וכששוכנענו שקלגסיהם אמנם עומדים באמת, מוכנים להתנפל עלינו פתאום מן המדבר הזה, מדבר סיני, ולהשמידנו ח"ו – אז קיימנו את צו התורה הקדושה, הקדמנו את הרוצחים המשחיתים כשנגד עינינו אזהרות תוה"ק: "אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם!" ואלקי ישראל, כביכול, קיים מצדו הפסוק שבא אחריו, "כי ד' אלקיכם ההולך עמכם להילחם עם אויביכם להושיע אתכם", הוא כביכול הלך עמנו, הוא שלח את מלאכיו לפני חיילינו, גיבורינו, והצלחתנו הייתה תהילה לא-ל, הרבה למעלה מן המשוער.

מבצע סיני קנה לו שם עולם, הוא הרים את קרן ישראל מעלה מעלה... לצערנו היינו גם בנסיגה, אבל אמונתנו איתנה שתיכף יופיעו שוב קוי אור, ביתר שאת וביתר עוז ותפארת, עד שסוף סוף נזכה לגאולה הסופית, כי כך היא גאולתן של ישראל... מבצע סיני לעולם לא יישכח מישראל, ויחד עמו עלינו לזכור ולהזכיר ברטט קודש את נשמות הגיבורים אשר הערו נפשם למות על מזבח האומה... אלה הקדושים שנפלו במלחמת היהדות, נפלו ומתו כדי שעם ישראל יקום ויחיה. לכן הם חיים וקיימים במובן הכפול, חיים בחיי הרוח בעולם הבא, בעולם הנצחי, וחיים גם בעוה"ז – בלוח הזכרון שבלבנו, שבלב עם ישראל... " (אחרית הימים מתחילה כבר, נדפס ב'אור' המזרחי, שנה ז' חוברת ג-ד, תמוז-אלול, תש"כ, עמ' 5).

ברכה במלאת עשור למדינת ישראל

"... ברכותי מעומק הלב למדינת ישראל כולה, לצבא ההגנה לישראל ולכל בית ישראל בכל מקום שהם. כבוד והדר למגיני המולדת בכל עת ובכל זמן ובפרט אלה אשר בדמם, בגבורתם וביסוריהם נקנתה לנו שוב ארץ ישראל" (הצופה, ג' אייר תשי"ח).
הרב הרצוג חיבר תפילה מיוחדת לפני יציאה לקרב והיא נדפסה בשנתון 'תחומין' (כ"א, תשס"א, עמ' 192).

3

"מצוה קדושה של זכרון כבוד הקדושים"
הרב צבי יהודה הכהן קוק (תרנ"א-תשמ"ב)
ראש ישיבת "מרכז הרב"

**אמירת תהילים ותחנונים למען מגיני כפר־עציון בשנת תש"ח
ואמירת הלל שלם בברכה לאחר הצלתם**

"... ביום ג' לעת ערב היתה החרדה הגדולה לידיעה על דבר התקפת המרצחים הגדולה על כפר עציון. אמרתי והתחננתי תהלים עד ספר חמישי, ואותו עם הלל שבו השארתי למחרתו, ולמחרתו בבוקר נודעה תשועת ד' של נסי גבורות ההצלה שם בהדיפת המרצחים והכנעתם. ואמרתי במנין צבורנו עם בני הישיבה אחרי מן מזמור קז עד אחרי הלל, ולעצמי ברכתי אף על פי כן על ההלל, על ישועת ההצלה לכל הישוב שם, ומזה לכל מצבנו כאן, אע"פ שעלתה בכמה קרבנות נפשות גבורינו קדושינו (אחד עשר, ז"ל הי"ד). ותהי מעשה ימין עליון רוממה זאת בפליאת התגלותה אותיום¹ שוב גילוי קידוש־השם הגדול... בהנהגת עמו ונחלתו" (אור לנתיבותי, מוספים, פרקים אישיים כלל ישראלים, ט, מכון הרצי"ה קוק, ירושלים, תשמ"ט).

עמידה בצפירה

"העמידה בצפירה לזכר חללי צה"ל יש בה מצוה קדושה של זכרון כבוד הקדושים..."
(ממכתב הרצי"ה, תחומין ג', עמ' 188, מכון צומת, אלון שבות, תשמ"ב).

סיפר תלמידו של הרצי"ה קוק, הרב עודד וולנסקי:
"פעמים מספר, כד הוינא טליא (בצעירותי) עמדתי ליד רבנו, ברגעים אלו (רגעי הצפירה), וזה הספיק לי לכל החיים. **אי אפשר לתאר ולספר מה התרחש אצלו...**" (כי עין בעין יראו, קובץ שיחות בענייני יום־הזכרון, יום־העצמאות ויום־ירושלים, עמוד מט', תשס"ד. ועיין בספרו 'אבן ישראל', חלק ה' (תשס"ו) – מאמר לקדושים אשר בארץ).

1. תיכף ומיד – על פי המשנה, מסכת נידה, פרק ב', משנה ב'.

4

"המוסרים נפשם בצבא למען הגאולה"

הרב דוד כהן, הרב ה'נזיר' (תרמ"ז-תשל"ב)

מתלמידי הראי"ה קוק, מלקט ועורך "אורות הקודש" ומח"ס "קול הנבואה"

מסירות הנפש והבאת הגאולה

"בני הבנים, הם הצעירים, בצבאות, בנצח והוד, הלוחמים, והמוסרים נפשם בצבא, למען הגאולה. גם בארץ, בשעת הגאולה, האהבה הרבה, שמוסרים נפשם למען שמו וישראל ואורייתא כחד (עיין זוהר ג' אחרי מות עג, א) ובוזה מביא הגואל לבני בניהם למען שמו באהבה" (מפירוש הרב הנזיר לתפילות ראש-השנה, מובא בספר "אהבת שי", עמ' 253, הרב ידידיה הכהן (עורך), אריאל, תשע"ו).

5

"מסירות נפש שאין כמותה"

הרב שלמה יוסף זיין (תרמ"ה-תשל"ח)

חבר מועצת הרה"ר, מייסד ועורך "האנציקלופדיה התלמודית"

מדברי הרב זיין אודות ניסי מלחמת ששת הימים:

"שבעה ניסים התרחשו לנו במלחמה האחרונה עם צבאות הערבים, ורבני ישראל חייבים לספר עליהם בכל מקום ולקדש שם שמים ושם ישראל ברבים. ואלה שבעת הניסים:
א. הניצחון; ב. מהירות הקרבות שמנעו אלפי קרבנות ח"ו; ג. כניסתו של חוסיין למלחמה, שבלעדיה לא היינו זוכים לירושלים השלמה; ד. השתהותו של אשכול הביאה הרבה דברים חיוביים; ה. מלחמתנו העצמאית, בלי שותפות עם העמים, גרמה שנתקיים על ידינו "ונשגב ד' לבדו"; ו. האחדות של העם בישראל ובתפוצות; ז. ההתעוררות לערכי הנצח.

יש להעלות במיוחד על נס את האחדות המופלאה שהעם היהודי בא"י ובחו"ל הוכיח בימים המסוכנים, שהפכו לימים הגדולים בתולדות ישראל בכל הזמנים; ואת מסירות נפשם של חיילי צבא ההגנה לישראל, ואת ההתעוררות העממית, מקטן ועד גדול, לראות את הנהגת ד' עין בעין. כל אלה חייבים לשמש לקח מוחשי לכל יהודי ויהודי באשר הוא שם – כולם. ההווה והעתיד כאחד" (דברים בפני רבני אירופה, בתוך: 'מלחמת המגן והתשועה', יונה כהן, מוסד הרב קוק, ירושלים, תשכ"ח).

מבצע יונתן (אנטבה) – "קידוש השם גדול מאין כמוהו"

"מבצע יונתן היה קידוש השם גדול מאין כמוהו. חיילי צה"ל האמיצים ביצעו דבר שלא יאומן כי יסופר. דרך אלפי קילומטרים באו ונכנסו ללוע הארי של אותו רשע ומשוגע והוציאו טרפו מתוך פיו, עמדו וחסלו את החוטפים ושחררו את כל החטופים. לא האמינו כל מלכי ארץ כי דבר כזה יוכל לקרות. במסירות נפש שאין כמותה עשו מעשה נורא זה שזכה. הרי אנו מבקשים: 'אבינו מלכנו הרם קרן ישראל עמך' – והנה, הם הרימו קרן ישראל באופן שלא יאומן כי יסופר" (מעריב, ערב ראש השנה תשל"ו, ריאיון ללוי יצחק ירושלמי, עמ' 23).

6

"בד' ימים ניצחו את כל עמי הערבים"

הרב משה פיינשטיין (תרנ"ה-תשמ"ו)

ראש מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל בארה"ב, מח"ס "אגרות משה"

הודאה לקב"ה על ניצחון צה"ל במלחמת ששת הימים

"... וכל שכן בדורנו שקטני אמנה נתרבו, שהיינו צריכים רק לנסים אולי יבינו שהשם יתברך עשה זה. וכן, ברוך השם נתקיים שעשה הניצחון על הערביים המרובים ללא ערך וגם נעזרו ממלוכה גדולה בהרבה ענייני נשק כבזמן הזה, יותר הרבה ממדינתנו בארץ ישראל, ורק בד' ימים ניצחו את כל עמי הערבים ומצרים מיום ב' עד יום ה', ומקוים אנו שישלח מלך המשיח בקרוב ויכירו כל ישראל כי ה' איש מלחמה..." (ספר דרשותיו "דרש משה" – עה"ת דברים).

מבצע-אנטבה – "יש להחשיב זה לנס גלוי"

בע"ה ד' מרחשון תשל"ז.

ובדבר יהודי שנחטף באוגנדה וניצול משם ע"י החיילים שבאו לשם, מסתבר שיש להחשיב זה לנס גלוי, כי בדרך הטבע לא היה אפשר להיות דבר כזה. וכל מה שנעשה בעולם הוא רק יד השם יתברך בין הטוב ובין ח"ו להיפוך, והוא המכה והמרפא. והוא עשה שנשבו, והוא עשה ההצלה בזה שנתן אומץ ורצון שילכו להציל, ואשר הצליח

דרכם שהצילו. ודרכי השם יתברך שעשה הנס על ידי פושעים² נעלמו ממנו³. ואסור לשום אדם להתחכם בקושיות על הקדוש ברוך הוא, אלא תמים תהיה עם ה' כמפורש

2. כידוע, מעמדם ההלכתי של החילוניים בימינו נתון במחלוקת הפוסקים. להרחבה עיין בספר רעך כמוך: בירור הלכתי בסוגיות שבין דתיים וחילוניים – הרב אברהם וסרמן (תשס"ח). מפאת חשיבות הסוגיה נביא כאן במלואם שני מקורות יסוד מדברי הרב קוק והציץ־אליעזר. אגרות הראיה, שיא: "וכבר היה בימי עזרא, שכמה גדולים וטובים לא רצו ליסד את הישוב בא"י ונשארו בבבל, ועזרא לקח עמו את הפסולים שהיו מעשיהם כעורים, והיה העולם ראוי להיות נהפך לתל מלח מפניהם, והיו מחללים את השבת גם בא"י, ומ"מ גרם הדבר שע"י צמיחת ישועה זו נבנה הבית השני, שזכינו על ידו לפרסום תורה שבע"פ והרחבת גזירות חכמים והתפשטות תורה בישראל, כדאיתא בספר היכלות א' שעיקר הדרה של תורה הי' ע"י הבית השני. וכן יהי' בעה"י בימינו, ע"י מה שנחזק את הישוב ההולך ואור בע"ה, ויתרבו אחינו העולים לישוב את אה"ק, יצמח אור גאולה וישועה. וסוף כל המורדים והפושעים לשוב בתשובה שלמה מתוך אהבה ושמחה, ע"י אור שפע קדושת אה"ק שתשפיע עליהם, ע"י סיוען של ת"ח עובדי ד' ואוהבי ישראל באמת, שיתהלכו עמהם בנחת ואהבה, ויראו לכל העולם שהם דואגים עבורם ונכנסים בגורלם ומצבם, ועי"ז יתעורר הניצוץ הנרדם של קדושת ישראל הכמוס בעומק, אפילו בלבם של המוקצים והריקנים, ויהיו כולם יחד כלי מחזיק ברכה להיות לעם לד' על אדמת קדשו, אשר בחר בה מכל הארצות."

שו"ת 'ציץ אליעזר', חלק ז, סימן מח, פרק יב: "מצוות עלייה והתיישבות גם כשהנהגה היא ברובה חילונית. נראה לי כדבר ברור, שאין מקום כלל לסירוב לעלות לארץ משום שהנהגת המדינה נמסרה ברובה בידי פורקי עול בעו"ה, וגם לא לטענה לומר שבלתי אפשרי שתוכל הישועה השמימית לצמוח על ידי אלה האנשים אשר אין יראת אלקים בלבם, כי מלבד שהיא מזויפת מתוכה ושוברה בצידה, מפני שברור הדבר שככל שתתגבר העלייה של שומרי תורה כן תתגבר כוח ההשפעה של היהדות הנאמנה במוסדות המדינה, עד שבהמשך הזמן יוכתרו בהצלחה המאמצים לשנות פני הדברים לטובה בע"ה. מלבד זה, מי יוכל לבוא בסוף ההשגחה העליונה ולמצוא חקר שדי, הרי כבר היה כזאת לעולמים שבאפס עצור ועזוב שלח ה' עזרתו מקודש בידי מלך ישראל רשע להרחיב את גבולות הארץ וליישב בה המוני בית ישראל, ומפליא הדבר, שהכתוב מציין הדבר לשבחו של מלך זה סמוך ונראה יחד עם ציינו את גודל רשעתו של מלך זה, בבחינה של אין עבירה מכבה מצוה. הלא כה דברי הפסוקים בזה: 'בשנת חמש עשרה שנה לאמצייהו בן יואש מלך יהודה, מלך ירבעם בן יואש מלך ישראל בשמרון ארבעים ואחת שנה. ויעש הרע בעיני ה' לא סר מכל חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל. הוא השיב את גבול ישראל מלבוא חמת עד ים הערבה כדבר ה' אלקי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי הנביא אשר מגת החפר. כי ראה ה' את עני ישראל מרה מאד ואפס עצור ואפס עזוב ואין עזר לישראל. ולא דבר ה' למחות את שם ישראל מתחת השמים ויושעים ביד ירבעם בן יואש' (מלכים ב' י"ד, פסוקים כ"ג-כ"ז). הרי דברים מפורשים בדברי נביאי

בתורה (דברים י"ח י"ג). והנני ידידם, משה פיינשטיין (שו"ת אגרות-משה, יורה-דעה, חלק ד', סימן ח').

7

"מי ידמה להם"

הרב יצחק נסים (תרנ"ו-תשמ"א)

הראשון לציון, מח"ס "יין הטוב"

מערכות ישראל בדורנו

"כולנו עדים להחלצות הגבורה של חיילי צה"ל האבירים שיצאו מעטים נגד רבים ונלחמו בחירוף נפש נגד הקמים עלינו לכלותינו. וקרה הנס הגדול שצבא ישראל הדביר תחתיו את אויבינו וכבש חלק מארץ ישראל" (מתוך נאום ליום העצמאות תשט"ו, ארכיון 'יד הרב נסים', פורסם ע"י הרב שמואל כ"ץ).

"לא היתה תקופה שבה נתגלתה מסירות נפש, גבורה ועוז, כמו בדור הזה, חיילי צבא ישראל לא היה דבר יקר בעיניהם, לא רכושם ולא חייהם זולתי הרצון להגן על נפשות ישראל שבארץ הקודש, לסכל מזימות אויבינו, לגאול את הארץ ולהחזיר את עטרת מלכות ישראל ליושנה. מי ידמה ומי ישווה להם בעוז תושייתם ובגבורת נפשם? שלוחי המקום אלה זיכו את העם במה שהיו שלולים ממנו באלפיים שנות הגלות. מה גמול טוב יהיה להם אם לא בשומרנו על המורשה שלהם, על הארץ שהנחילו לנו בגבורת נפשם, לבנות את הנהרסות ולנטוע את הנשמה, להתיישב בכל חלקי הארץ, שאין פינה שאינה קדושה ויקרה לנו וחזרה ונתקדשה במלחמתם" (מתוך דרשה ליום ירושלים תשכ"ח, בישיבת

האמת והצדק כחלום ושוברו בצדו על פליאת מחזה לעזרת ישראל מיד צר באמצעות רשע עד להשחית בטעמו ובנימוקו".

3. הרב פיינשטיין שולל בדבריו אלו את עמדתו של האדמו"ר מסאטמר, אשר גינה את מבצע אנטבה (קונטרס **מכתב הסברה**, הוצאת קהל ייטב לב דסאטמר, ברוקלין, תשל"ז). לדעתו, חל איסור הלכתי לצאת למבצע זה שסיכן נפשות באופן מיותר וכל שכן שאין לומר שהקב"ה יעשה נס על ידי 'הציונים'. בעניין זה פרץ בשעתו ויכוח ציבורי גלוי בין האדמו"ר מסאטמר לבין האדמו"ר מליובאוויטש (להלן הבאנו את דברי האדמו"ר מליובאוויטש בנושא). אודות השינויים שחלו ביחסו של הגרי"מ פיינשטיין, לציונות, למדינת ישראל ולמנהיגיה בשנותיו האחרונות, ראה אצל הרב ארי יצחק שבט, **להרים את הדגל**, עמ' 34-37, ירושלים, תשע"ד.

'עץ חיים' במונטרה שבשוויץ, בתוך: 'לדור ולדורות', חלק א': מאמרים ונאומים, עמ' קט"ז-קי"ח, הרב שמואל כ"ץ (עורך), יד הרב ניסים, ירושלים, תשע"ג).

ליום הזיכרון לחללי צה"ל

"יום ג' באייר, ערב יום העצמאות, נקבע כיום זיכרון לחללי מלחמת הקוממיות, לאותן אלפי נפשות יקרות מישראל אשר הקריבו חייהם על מזבח חרותנו ובמותם צוו לנו את החיים. ביום זה חובה עלינו אזרחי ישראל, בכל אתר ואתר, להימנע מתענוגות ומשעשועים, להתייחד עם זכרם של קדושינו הי"ד ולהתכנס ולייחד תפילה לעילוי נשמתם בגנזי מרומים. והננו תפילה כי השוכן בציון והבוחר בירושלים יזכנו במהרה בגאולה השלימה ובהתגשמות חזון הנביא ישעיה: 'וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה'" ('הבקר', ב' אייר תשי"ח).
 "נכבד את זכר הנופלים שהערו נפשם למות על מזבח ארץ־הקודש, ואשר במותם ציוו לנו את החיים. נתפלל להשם לעילוי נשמת החללים לגנזי מרומים, ושיחון ויגונן על עמו ישראל, ויבולע המוות לנצח" ('א' אייר תש"ך, לדור ולדורות: לאחדים בידך (ח"ג), עמ' טו, תשע"ו).
 בשנת תשכ"ח חיבר הרב נסים נוסח תפילת אזכרה מיוחדת לחללי צה"ל וללוחמי המחתרות (נוסח התפילה נדפס במעריב, ב' אייר תשכ"ח ובספר: הרבנות הראשית לישראל, ח"א, עמ' 424, מאמר הרב יהודה שביב, תשס"ג).

8

"אזור ישראל בגבורה"

רבי יחיאל יהושע רבינוביץ' (תרס"א-תשמ"ב)
 האדמו"ר מביאלא, מח"ס "חלקת יהושע"

לאחר מלחמת ששת הימים הורה האדמו"ר מביאלא, ה'חלקת יהושע', לתלמידיו, לכוון בכל יום בעת ברכת 'אזור ישראל בגבורה' להודות לה' על שהנחיל גבורה לבני ישראל במלחמת ששת הימים. דברים אלו אף הודפסו בתוך הסיפור 'חלקת יהושע' (ימות החול, במהדורה הראשונה ירושלים תשנ"ח, עמ' עה'), בהערה בתחתית העמוד: "בשנת תשכ"ז, לאחר המלחמה, אמר רבנו זצלה"ה שיש לכוון כאן להודות להשי"ת על אשר אזר את עמו ישראל בגבורה" (במהדורות הבאות הושמטה ההערה).

"זכות גדולה ביותר"

רבי מנחם מנדל שניאורסון (תרס"ב-תשנ"ד)

האדמו"ר מליובאוויטש

הרבי חלק כבוד רב לחיילי צה"ל וכתב אודות "זכותם הגדולה ביותר":
 "עצם העמידה להגן על ארץ הקודש ועל גוי קדוש הדר בה עד כדי מסירת נפש בפועל
 ממש – הרי זו זכות גדולה ביותר, כי אין דבר נעלה יותר מאשר מסירת נפש בפועל
 ממש. ואם כן, עבור פעולה זו עצמה ראויים לנסים גלויים" (שיחת י"ג תמוז תשמ"ב שנאמרה
 בעיצומה של מלחמת שלום הגליל, מובא ב"קראתי ואין עונה", ח"ב, עמ' 275, תשס"ד).

משום כך, כתב הרבי כנגד שיטתה הקיצונית של חסידות סאטמר השוללת את ערכם
 של נסי מלחמת ששת הימים משום שנעשו על ידי חיילי צה"ל:

"ברור שזה דניצולו שניים וחצי מיליון בני ישראל שבארץ הקודש תבנה ותכונן (כולל
 הישיבות וכו') – נס מן השמים דקדושה... אין לו לדין אלא מה שענינו רואות וישאלו
 את דייני ירושלים ת"ו ההיו נסים. ודי לחכימא..." (אגרות קודש, כרך כד', ט'שעח).

גם לאחר מבצע אנטבה (תשל"ו) דיבר הרבי על הנס הגדול שהתרחש ועל חובת
 ההודאה לחיילים על פועלם הטוב, ביחד עם החובה ללמוד מכך יסוד התחזקות
 בעבודת השם:

"לאחרונה ארע מאורע מזעזע, שזעזע את העולם כולו, כשהצילו עשרות יהודים
 והביאום לארץ הקודש, בה בשעה שעל פי טבע לא ידעו איך יצליחו בזה. בפעולת הצלה
 זו ראו את מעלת האיכות על הכמות. עם כמה חיילים ומעט כלי נשק – יחסית לצד
 שכנגד – הצליחו לשחררם. כאן ראו בגילוי שיש בעל הבית לבירה זו, והוא זה שנתן להם
 את הרעיון לעשות פעולת הצלה זו.

ההוראה שיש ללמוד מכך: ביחד עם נתינת תודה, "יישר כח" לחיילים שהעמידו עצמם
 בסכנה בכדי להציל נפשות מישראל, שכל המציל נפש אחת כאילו קיים עולם מלא, וכל
 שכן ריבוי נפשות, הרי שתבוא עליהם ברכת הטוב, וכמה פעמים ככה.

יש לראות את הכוונה הפנימית שבמאורע. בדיוק כשם שהגבירו את הנשמה על הגוף
 במאורע זה (על ידי שנתגלה שיש בהם כוח נעלה ביותר להציל יהודים ולכן בחרו בהם,
 ובפרט שנתגלה על ידם שיש בעל הבית לבירה זו, ושאינ עושים שום חשבון בשעה
 שמדובר בהצלת נפש מישראל), שתהיה זו התחלה טובה להגברת הנשמה על הגוף
 באופן ד"מעלין בקודש" (שיחת יג' תמוז תשל"ו).

כאשר נשמעו דברי ביקורת ארסיים כנגד חיילי צה"ל סביב היציאה ל'מבצע אנטבה' הגיב הרבי בחריפות ושלל נחרצות את דברי המקטרגים:

"הנני חוזר על דברי הברורים – מבלי הבט על כל המלעיגים – [אודות] אנשי הצבא שטסו לאוגנדה להציל את החטופים וה' הצליחם במשימתם. עשרות החיילים אשר חלקם בעולם-הבא בלי שום ספק, משום שסיכנו חייהם להצלת יהודים כמובן ממאמרי חז"ל (תענית יח, ב – בנוגע ללולינס ופפוס ועוד בכמה וכמה מקומות ואכ"מ). המדובר ביהודים בעלי זכות גדולה שאין כמוה – שלא ביקשו כבוד, לא קיבלו שכר, מהם צעירים שלא מכבר נישאו וכן כאלה שטרם נישאו, הם טסו אלפי מיל ובדעת עצמם ומרצונם הטוב יצאו להציל עשרות יהודים מהיפך-החיים לחיים, והראיה הכי טובה שה' יתברך הצליח בידם, ואותם – למעלה ממאה חטופים נמצאים עתה במקום בטוח [ורובם ככולם ב"ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה"] – ואין לך נס גדול מזה בתקופה האחרונה! ורחמנות גדולה על אלה שברצונם להעלים ולהסתיר את האלקות שנתגלתה בפרשה זו" (דברים שהשמיע הרבי אודות חיילי צה"ל במהלך התוועדות כ' מנחם-אב תשל"ז, שיחות קודש ח"ב ע' 625 ואילך וראה גם 'אגרות-קודש' כרך לא', מבוא עמ' 11).

בהזדמנויות נוספות הצביע הרבי על תועלת גדולה הנמצאת דווקא בשירות הצבאי לעניין החינוך לקיום חיי תורה ומצוות⁴:

"אשר דוקא מסגרת הצבאית מכשירה את אנשי הצבא לדיוק בשמירת התורה ומצוותיה, שהרי מיסודות הצבא הוא קבלת-עול ומילוי הפקודה באופן ד'נעשה קודם לנשמע', ובשלילת הגישה שהנהגת היחיד הוא ענין פרטי ואינו נוגע לרבים, ואצ"ל לכל עם ישראל, למרות הודעת חכמינו ז"ל אשר כל ישראל ערבים זה בזה. שהרי גם זה מיסודות קיום הצבא, אשר נטיה ממילוי בדיוק פקודת המפקד עלולה לסכן ח"ו עמדת כל הפלוגה, או אפילו כל הצבא, ועד להעם אשר הצבא מגן עליו. ולא עוד, אלא שהחלטה בזה אינה שייכת כלל לממלא הפקודה, כי אם לאלו אשר השקיעו מיטב

4. מאידך, הביע הרבי את מחאתו כנגד השימוש בחיילי צה"ל לשם 'גירוש יהודים מנחלתם בארץ ישראל' (כפי שהיה בזמן החרבת חבל ימית בשנת תשמ"ב) תוך ניצול מרותם לבר-יודם: "הכריחו חיילים שמקריבים את חייהם למען הגנת ארץ ישראל והדרים עליה – שהם בעצמם יגרשו יהודים מנחלתם בארץ ישראל?! חיילים צעירים שהולכים בתום לב להגן על הארץ והדרים עליה עד כדי מסירת נפש – מכריחים אותם (תוך כדי ניצול העובדה שיש להם עול ומשמעת כלפי בשר-יודם) לגרש יהודים מנחלתם בארץ ישראל! (שיחת שבת פרשת חיי שרה, תשמ"ו, מובא ב'צעקת המלך', עמ' 139, תשנ"ד).

כוחותיהם, מרצם וזמנם בלימוד תכסיסי מלחמה וכו'. והנמשל מובן בנוגע ללימוד התורה ביגיעה, עליה נאמר 'כי היא חכמתכם ובינתכם'" (אגרות קודש, כרך כז, 'ישפט, י' אייר, תשל"ב).

"נפל פחד צה"ל על האויבים"

"התבוננות במצב ארץ הקודש המוקפת אויבים ושונאים ובכל זאת קיימת ומתבססת, אי אפשר שלא תביא להכרה אשר לא ינום ולא יישן ה' שומר ישראל ונותן הוא כח ועצמה לצה"ל וכו', ולמרות שכמה מהמובחרים שבהם נפלו בקרב, ה' ינקום דמם, – נפל פחד צה"ל על האויבים כו'" (אגרות קודש, חלק כז, אגרת י"צח).

10

"בדגל הכחול הלבן יש ניצוץ של קדושה הנובע ממסירות נפש והקרבה עצמית" הרב יוסף דוב הלוי סלובייצ'יק (תרס"ג-תשנ"ג)
ראש ישיבה ב"ישיבה יוניברסיטי" וממנהיגי תנועת "המזרחי"

אודות השפעתה של מסירות הנפש של חיילי צה"ל על היחס הראוי לדגל מדינת ישראל התבטא הרב יוסף דוב סלובייצ'יק:
"אם תשאלוני, איך אני כיהודי תלמודי מביט על דגל מדינת ישראל ואם יש לו בכלל ערך הלכתי? אענה לכם פשוט: אינני גורס בכלל מקסם של דגל וסמלים טקסיים כמותו. היהדות שוללת פולחן עצמים גשמיים. ברם, אל נא נתעלם מדין בשולחן ערוך (יו"ד, סי' שס"ד) כי 'הרוג שנהרג בידי עכו"ם, קוברים אותו בבגדיו, כדי שיראה את דמו ויקום⁵, שנאמר: וניקיתי דמם לא ניקיתי'. במילים אחרות, בגדי יהודי מקבלים קדושה מסוימת כשהם מוכתמים בדם קדוש. והדברים קל וחומר בן בנו של קל וחומר⁶ לדגל כחול לבן, שטבול בדמם של אלפי צעירים יהודים שנפלו במלחמת השחרור בהגנתם על הארץ

5. "ומנהג פשוט לקבור בבגדים כל הרוגים בידי עובדי כוכבים הנמצאים לעלות חימה ולנקום נקם" ('טורי זהב' על השולחן-ערוך, חלק יורה דעה, סימן שסד וראה עוד בש"ך, שם).
6. כלומר, פשוטים וברורים ביותר.

והישוב, יש בו ניצוץ של קדושה, הנובע ממסירות־נפש והקרבה עצמית"⁷ (חמש דרשות, ירושלים תשל"ד, עמ' 90).

הרב סולובייצ'יק אף הוסיף דברים בעניין "קדושתה הפנימית של מדינת ישראל":
 "כשאנו רואים כיצד כל שונאי האומה ריכזו את חמתם ואת זעמם (המכוון, לאמיתו של דבר, נגד אומתנו) על מדינת ישראל, שנעשתה מטרה לחיצייהם ועלילותיהם... הרי שאין לך סימן טוב מזה, כי המדינה היא בעלת כוחות סמליים גדולים ושהינה, למרות שכבת אבק החולין המכסה אותה, בעלת קדושה פנימית הנובעת מקדושת הנצח של כנסת ישראל" (שם, עמ' 111).

11

"חייך וחיי העם – חיי העם קודם"

הרב ישכר פֶּתָחֶר (תרנ"ו-תשמ"ב)

מח"ס "עלי תמר" על התלמוד הירושלמי

"אמנם בדוד היה הדבר שאמר, שבנין ביהמ"ק וחיייו – בנין ביהמ"ק קודם, כי בנין ביהמ"ק הוא חיי העם וחיי העם קודם לחייו. ויש להעיר מבבא־מציעא ס"ב, שנים שהיו מהלכים בדרך וביד אחד קיתון של מים, אם שותין שניהם מתים ואם שותה אחד מהן, מגיע לישוב. דרש בן פטורא מוטב שימותו שניהם ואל יראה אחד במיתתו של חבירו עד שבא ר' עקיבא ולימד: "וחי אחיך עמך", חייך קודמין. משמע, אם המדובר הוא במלחמה של גויים אויבים נגד העם, דחייך וחיי העם – חיי העם קודם. תדע דאם לא כן איך האדם יוצא למלחמה, אלא חייך וחיי העם – חיי העם קודם, וכמו שהיה בדוד, וכן הוא בבנין הארץ, שהוא קיום העם.

ולדבר זה עוררני נכדי מחמל נפשי, אליעזר הי"ד, שעלה על העקידה במזבח העם במלחמת סוריא ביום השואה כז' ניסן תשל"ד. על הפרח הזה שנקטף שלא בעתו בעד חיי העם, עיני עיני יורדה מים, מאנה הנחם נפשי על שבר בחורי, נכדי, בעל כישרונות נעלים ומדות אצילות, שתלינו בו תקוות רבות על עתידו, אבל הוא פסק הלכה למעשה: חייך וחיי העם – חיי העם קודם, ועפרו צבור על מזבח האומה. גדול השבר, עצום הכאב ועמוק הפצע, ה' ינחמנו" (עלי תמר, ירושלמי, ברכות ב, א, עמ' נ, ד"ה "ואמרו לו מתי יבנה...").

7. ועיין בהרחבה בספר להרים את הדגל – דגל ישראל והדיבור בעברית במקורות היהדות, הרב ארי שבט, ירושלים, תשע"ד.

12

"מסירות נפש"

הרב מנחם יהודה הלוי אושפיזאי (תרט"ה-תש"ס)
רבה של רמת גן וחבר מועצת הרה"ר

"... בדבקותנו בתורה הגענו עד הלום שעם ישראל שולט בארץ ישראל, והממשל הוא יהודי, וצבא ישראל מגן ולוחם על קיומה וקדושה של הארץ, ובזכות מסירות הנפש של חיילי ישראל על העם ועל הארץ נזכה במהרה לישועת ה' השלימה, על גאולת קיבוצי ישראל לארצנו הקדושה" (קונטרס 'וזאת ליהודה', עמ' 21, מרחשוון תשס"א, בהוצאת המשפחה).

13

"קברי צדיקים"

הרב שלמה זלמן אוירבך (תר"ע-תשנ"ה)
ראש ישיבת "קול תורה", מח"ס "מנחת שלמה"

קברי צדיקים

סיפר הרב הראשי לישראל (לשעבר) ותלמידו של הרב אוירבך, הרב ישראל מאיר לאו: "בחור בישיבת קול תורה בירושלים, ביקש מראש הישיבה, הרב שלמה זלמן אוירבך זצ"ל, רשות לנסוע בזמן הלימודים לקברי צדיקים בצפון. ענה לו הרב: בשביל להתפלל על קברי צדיקים יש צורך לנסוע עד הגליל? כשאני מרגיש צורך להתפלל על קברי צדיקים אני הולך להר הרצל, לקברי החיילים שנפלו על קידוש השם" (מובא אצל הרב יוסף אליהו, אורו של עולם, תשס"ג, עמ' 380, וראה בספרו של הרב אלישע וישליצקי, "מדור לדור", תשנ"ח, עמ' 52, ובספרו של הרב יוסף צבי רימון, הלכה ממקורה – הלכות צבא, תש"ע).

'מעין קדושת העזרה'

סיפר מורי ורבי, הרב אלישע וישליצקי (תשי"ד-תשע"ט), איש הענווה והאמונה: "ביום שישי, יט' בטבת תשס"ח, בעת מסע הלווייתו של דוד אלחנן רובין הי"ד, שנרצח יחד עם חברו אחיקם עמיחי הי"ד בשעה שטיילו באזור נחל תלם, צפונית מערבית לחברון, ראו תלמידים את הגאון הרב אביגדור נבנצל, עומד וממתין בהר הרצל. לאחר כשעתיים בהן עמד על רגליו, הציעו לו לשבת. הרב השיב כי רבו הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך זצ"ל נוהג היה בהר קדוש זה מעין קדושת העזרה שבמקדש, ודין הוא שבעזרה אין יושבים. במעמד זה שאלוהו התלמידים האם נכון הדבר שמשחרגיש רבו זצ"ל צורך

להתפלל על קברי צדיקים נוהג היה לעלות ולהתפלל בהר הרצל, והשיב בחיוב" (דברים לזכר הרב אלישע וישליצקי, מאת הרב רפאל וסרטייל, רב בגרעין התורני 'מוריה' בבאר-שבע).

בגדים נקיים ללוחמים!

סיפר הרב רא"ם הכהן, ראש ישיבת ההסדר בעתניאל:
 "במלחמת 'שלום הגליל' שירתי כקצין שריון⁸. באחת מן השבתות הגיעה משאית אספקה ובה מדים להחלפה (נסיעה במשאית אסורה בשבת מדאורייתא משום הבערה, וכאן נוסף גם איסור תחומין והוצאה מרשות לרשות). מכיוון שהיו לי הרבה ספקות בהלכה ביחס לעצם לקיחת הבגדים וביחס לשימוש בהם, נכנסתי בחופשה הקצרה שקיבלתי אל פוסק הדור, הגרש"ז אורבך זצ"ל, והתחלתי להרצות בפניו את ספקותיי. הגרש"ז אורבך הפסיק את דבריי, ובגעררה הרים את קולו, החזיק בצווארון מעילו הירושלמי ואמר: "חייל שבגדיו מלוכלכים לא יילחם טוב, ולכן חובתך לנסוע בשבת על מנת להחליף את בגדיו...". אין ספק שדבריו בעת ההיא היו בבחינת 'חכם עדיף מנביא'⁹ (שו"ת בדי הארון, תשובות בנושאי השעה: פיקוח נפש, עמ' 156).

גישתו ההלכתית הנוטה לקולא של הרב אורבך ביחס ל'הלכות צבא ומלחמה' באה לידי ביטוי, בעדות נוספת של הרב רא"ם בעניין היחס לשימוש בחשמל בשבת:
 "הגרש"ז אורבך גער בי שביחס להלכות צבא אין להתייחס לפסק ה'חזון-איש' האוסר מדין בונה¹⁰" (שם, עמ' 236).

8. בתפקיד סגן מפקד פלוגה, האחראי בין השאר על התחום הלוגיסטי ועל המינהלה.
9. לימים איתר הרב רא"ם את מקורו של הגרש"ז בסוגיית 'מעייין של בני העיר' המובאת בתוספתא (שבת, בבא מציעא, יא, לג-לז), וכשסיפר את המקרה לרב מרדכי אליהו, השיב לו מיידית שמקורו של הגרש"ז בתוספתא זו (בדי הארון, שם, עמ' 166).
10. כלומר, חשמל נידון כאיסור דרבנן, מה שמאפשר להקל מהותית בעת עשיית מלאכה בעת ביטחון שוטף וכיו"ב.

"בחירי העם שעמדו חומת אש"
 הרב עמרם אבורביע (הרנ"ב-תשכ"ז)
 רבה של פתח תקווה, מח"ס "נתיבי עם"

זיכרון נשמות המגינים ביום העצמאות

"... ביום העצמאות נביע בגאון את שמחתנו הגדולה בביצוע משימתנו בקבוץ גלויותינו ולא נשכח לזכור ברטט את נשמות המגינים שהקריבו חייהם לגאולת ארצנו, את בחירי העם שעמדו, חומת אש בכל מערכות הקרב למען בטחון המדינה וקיומה, נבשר להם ביום הגדול הזה שדמם לא נשפך לשוא. במותם, נחרת שמותם בספר הגאולה ואב הרחמים יצור נשמתם בצרור החיים של תחיית העם, ויהי זכרם לברכה וזרעם ירש ארץ ומחובתנו לברך ברכה שלמה לחיילינו הנלחמים בעוז כאריות לקדושת שמך ה' ולגאולת ארצך, אנא ה' תהדוף בידך החזקה את אויבינו הרבים והעצומים. וצא נא לישע עמך, לעזרת צבאותינו ותשמרם ותנצרם מחרב אויב ומאש אוכלת של צוררנו ושמור נא צאתם ובואם מכל אסון ותאונה ומכל הקמים עליהם לרעה, כל כלי יוצר עליך לא יצלח, נא גבור, סכל והפר עצת אויבינו וקלקל מחשבותם הרעה, הכניעם והשמידם שלא יוסיפו עוד לקום והנח לנו מכל אויבינו מסביב. מלך השלום, השרה שקט ושלוה בארצך. תן שלום בארץ ובמלכות, וכסא דוד עבדך במהרה תכון לנצח, אמנ" (מתוך דרשה ליום העצמאות, נתיביעם, ח"ב (דרשות), עמ' שיח', תשכ"ו).

תפלה שקבענו לאומרה בצבור לרפואת הפצועים מחיילי צה"ל

השוכבים על ערש דווי בבתי החולים (ביום חג העצמאות אחר שמברכים לצה"ל)

"ה' אלקי האלקים ואדוני האדונים. מושל בעליונים ושליט בתחתונים. הנותן כח ליעף ולאין אונים. זכור לנו ברית אבות ראשונים. וי"ג מדות רחמים ותחנונים... האל הנאמן הטוב והרחמן הרופא לתחלואי עבדיו ומחבש למכאובי ידידיו. הגואל משחת חיי חסידי. המציל ממות נפש מרודיו. הוא ברוב חנינה וחמלה יעלה רפואות תעלה, אל תחלואי חיילי צבא הגנה לישראל. הנמצאים בבתי החולים. ולכל מכאוביהם כרצונם וברצון כל אוהביהם מלך ברחמיו ישלח דברו וירפאם. מלך ברחמיו יחלימם ויבריאם. מלך ברחמיו יסעדם על ערש דווי לבלתי היות שום אחד מהם ראשו ראש לחולי ולבו לבב דווי... וכל חולי עמך ישראל יהיו בכלל הברכה והחיים והרחמים. אמנ כן יהי רצון" (נתיבי עם – דרשות, תשס"ג, עמ' 241).

"היד הגדולה"

הרב משה מלכה (תרע"א-תשנ"ז)

רבה של פתח-תקווה וחבר מועצת הרה"ר, מח"ס "מקוה המים"

הקמת המדינה ו'היד הגדולה'

"למרבת השמחה ולגודל הפלא קמה, סוף סוף, מדינת ישראל אחרי אלפיים שנה של גלות, של שיעבוד ועינוי, ושל שחיטות ושריפות; קומץ קטן של יהודים שחי בארץ ישראל, גילה בגרות מדינית וגבורה נפשית עילאית בזה שהעיז להכריז על ממשלה עצמאית בשם "מדינת ישראל", אך למרבית הצער, מיד לאחר ההצהרה, פלשו לתוכה צבאות ערב, שבעה גוים רבים ועצומים פי שבעה, חדרו אליה משלש רוחותיה ויאמרו להכחידה מגוי בעודה בחיתוליה, אך היד הגדולה, אשר עמדה לאבותיה במצרים, הופיעה שוב, ברוב עוז ותוקפה ותשים לאל את כל תוכניותיהם של מלכי ערב, יצאה בראש חיילי צה"ל והנחילה לאויב תבוסה שלימה..." (נטפי המים, ח"א, פרשת וארא, עמ' צג' וראה גם בספרו פני משה, עמ' מה).

אחדות עם ישראל וגבורתם של חיילי צה"ל

"אמרו חז"ל על הפסוק: "חבור עצבים אפרים הנח לו" (הושע ד' כ"ה), שכל זמן שישראל שרויים באהבה ואחדות הנח לו, אפילו עובדים ע"ז אין נענשים, ובזמן אחאב היו כולם עובדי עבודה זרה ויוצאים למלחמה ונוצחים, למה? שלא היו בהם דלטורין, שכן אליהו מכריז בהר הכרמל, אני נותרתי נביא לה' לבדי, וכל העם יודעים, ולא הגידו לאחאב (ילק"ש מ"א י"ח, וראה ירושלמי, פאה א, א)... זכינו לראות את דברי חז"ל מתגשמים לעינינו, אהבת העם וחיבת המולדת שמלאה את כל חללי לבם של חיילי צה"ל, עזרה להם להתגבר על האויבים אשר היו רבים מהם פי עשר, האמונה באלקי אבותיהם והמסירות על קדוש שמו יתברך, ועל הצלת כבוד העם, הפיחו רוח הגבורה בלבם, ונלחמו כאריות בשדה המערכה, עד אשר הגיעו לניצחון מלא ושלב, הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" (נטפי המים, פרשת כיתצא, עמ' רסה').

לזכרם של לוחמי וחללי מלחמת יום הכיפורים

"... בכח אמונתם ובטחונם בצור ישראל וקדושה הצליחו לעצור את זרם טנקי האויב אשר מלאו את כל השטח, פרצו אל שורותיה כבשו את עמדותיה הרסו את ביצוריה והרבו כחול את חלליה ובתוך רגעים ספורים נכשלה התקפתה נשבר רוחו ונסוג אחורה.

וכל כך, הודות לקדושת יום הכפורים ובית הכנסת אשר ממנה יצאה ואשר הפיחה בקרבם רוח גבורה עילאית להילחם במסירות נפש להגן על קדושת השם, העם והמולדת, וכך נהדף האויב והושג אחור בחרפה ובוז, ונחל תבוסה מאין כמוה... צדיקים כאלה אשר מסרו את היקר להם, את נפשם, לטובת עמם, ראויים הם לכל הכבוד, וכדאי להנציח את שמם ופעולתם בהקמת בית אלפים בשם "מעלות קדושים", להודיע כמה מעלות טובות מגיעים לקדושים אלה אשר הצילו את המדינה... (חנוכת בית-כנסת לזכרם של חללי מלחמת יוה"כ, א' ניסן תשד"מ, נטפי המים, ח"ג, עמ' שכט").

16

"ישועות גדולות בישראל בזכות מסירות נפשם"

הרב משה צבי נריה (תרע"ג-תשנ"ו)

מייסד וראש ישיבות "בני עקיבא" בישראל, מח"ס "צניף מלוכה"

גודל זכויותיהם של המוסרים נפשם לכלל ישראל

"רואים אנו שהקב"ה מסר אסירת המלחמה לידי אנשים שאינם ידועים כעובדי ד', ונסים גדולים נעשו "על ידי שליחים – אלפי צעירינו שמסרו את נפשם בגבורה מפליאה" (מרו הגרי"א הרצוג זצ"ל), במלחמת השחרור ובמבצע סיני, וחזרו ונתגלו הנסים המופלאים ביתר שאת ויתר עז במלחמת ששת הימים, וזו עצמה הוכחה היא ששוגגים הם, ושזכות אחדותם ומסירות נפשם למען ישראל, עומדת להם לעשות ישועות גדולות בישראל... ומרובה מידת הטובה האמורה במוסרי נפשם על ישראל: "אספה לי שבעים איש וגוי אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו" (במדבר יא, נח) – אותם הזקנים והשוטרים שמסרו עצמן ללקות עליהם במצרים, במתכונת הלבנים, הם יבואו ויטלו בגדולה הזו... מכאן אתה למד שכל מי שמוסר עצמו על ישראל – זוכה לכבוד ולגדולה ולרוח הקודש" (מדרש תנחומא, פרשת בהעלותך יג').

ואנו אמונה כי כל המוסרים נפשם למען כלל ישראל בזמן הזה – גם הם יזכו לרוח הקודש, ותעמוד להם זכותם לשמוע את קול ד' העולה ממעמקיהם הם, מעומק נשמתם הישראלית, ויתקיים בהם מקרא שכתוב "ונשמת שדי תבינם" (איוב לב, ח), כמו שפירש הצדיק רבי פינחס מקוריץ ז"ל: "אם תלך במידת האמת – נשמתך היא שתלמד אותך!" בסופו של דבר, יכירו בעלי הנס בנסים שנעשו על ידם (עיין נדה לא, א), ומתוכם ילמדו לדעת את ד', ושאו בששון מים חיים – מי דעת – ממעיני הישועה (על פי ישעיה יב, ג). כתב האמת, הרשום בנבכי נפשם – הוא עצמו יוציאם ממבוכותיהם, וינהלם בעוז אל

נווה הקודש לראות באור ד' המאיר על ציון ועל מקראיה" (מאורות נריה, ישראל במדינתו, עמ' 208-215, קרית-מלאכי, תשנ"ח).

"... שונים זיכרונות חיילי צה"ל מכל הזיכרונות האחרים. בכל דור ודור, תמיד מסרו נפשם יהודים על קידוש ד' ונשאר לכל ישראל רק זיכרונם, עכשיו נשארו לנו מכל אחד ואחד אישית לא רק הזיכרונות כי אם נשאר בית, בזכות הקרבתם – חיים בבית של מדינת ישראל..." (דברים שבע"פ מיום הזיכרון לחללי צה"ל, תש"ן, שם, עמ' 102).

17

"מקיימים מצות קידוש השם"
הרב חיים צימרמן (תרע"ד-תשנ"ה)
ראש ישיבת "בית מדרש לתורה"

המוסרים נפשם בשביל האומה

"... אפילו אותם שאין לומר עליהם שום דבר מפני שאין מקיימים לא תורה ולא מצות, ואין לומר עליהם אלא "בניו וילדיו ומעשה ידיו של הקב"ה", כל שמוסרים נפשם בשביל האומה, גם ללא שום מוטיבציה של מצוות, 'יקדישו את שמי בקרב', שבפנימיותם מקיימים מצות קידוש השם... נמצא שכל אלה שמסרו עצמם וחרפו נפשם להציל ישראל מיד הקמים עליהם, אף אם אומרים שעושים זאת לשם הגנה על המולדת או הלאום, או בכפיית הממשלה, אפילו אם הם מהאנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, מכיון שכל היהודים רצונם הפנימי לקיים מצוות השם לשם שמים ממש, ודאי שביסוד הרצון למסור הנפש טמונה השאיפה הגדולה למסור עצמם על קדושת השם, יחודו וההאמנה באחדותו יתברך" (תורה לישראל, ח"א, עמ' 47-49).

18

"התהילה והתפארת לחיילנו הגיבורים"
הרב אליעזר יהודה וולדנברג (תרע"ו-תשס"ז)
חבר ביה"ד הגדול, מח"ס "ציץ אליעזר", "הלכות מדינה"

זיכרונות ממלחמת השחרור

"צמרמורת עוברת בכל גופי מדי הזכרי באותה התקופה הנוראה של חבלי לידת המדינה, ארץ רעשה וגעשה ומוסדי הרים רגזו מברד גחלי האש עת כתרוננו פרים רבים אבירי בשן, כמו בחזון עוברים לפני מראה עיני בלהות-המות שתקף אז את כל אחינו בית

ישראל בכל ערי ויישובי הארץ בפרט ואת אחינו תושבי ירושלים בפרט אשר שתתה בעונותינו מיד ה' כפלים מכוס התרעלה... אנו תושבי ירושלים בפרט מנותקים היינו מבלי שום קשר עם הערים האחרות ומוקפים אויבים בנפש, הרוגשים וסואנים כים נגרש לבלענו, הרשעים דרכו קשת וכוננו חיצם על יתר לירות במו אופל לישרי לב וכל ירושלים היתה כהר געש, פגזי האויב עפו בלי הפסק מעל לראשנו ודממת מות שררה בכל העיר. לא היתה שכונה אשר לא נפגעה ולא היה רחוב אשר לא נפלו שם חללים... התהילה והתפארת לחיילינו הגיבורים אשר חרפו את נפשם להילחם כאריות לכיבוש ארצנו הקדושה מידי זרים ולכינון מדינתנו כשפני אריה פניהם כצבאים על ההרים למהר וזכו בעזרת השם להיות שליחי ההשגחה העליונה להוציא לפועל את השליחות ההיסטורית הזאת, יזכור ה' את אלה שנפלו במילוי שליחותם הקדושה ויחוקו לזיכרון פאר ונצח אלה החיים אתנו היום" (הקדמה לח"ג, שו"ת 'ציץ־אליעזר', אדר, תשי"א).

"הרחמן הוא יפקוד ברחמיו העצומים קהלות הקדש¹¹ וכל יחיד ויחיד שמסרו נפשם על קדושת שמו הגדול וקדושת כבוד תורתו וניחול ארצו. יזכרם אלקנו לטובה לזכרון נצחים וינקום נקמת דמם השפוך ככתוב: 'ונקיתי דמם לא נקיתי וה' שוכן בציון'" (הלכות מדינה, ח"ב, שער ו', פרק ה' – הרוגי לוד, ירושלים, תשי"ג).

19

"בדמיך חיי"

הרב שלמה גורן (תרע"ח-תשנ"ה)

הרב הראשי לישראל, מייסד הרבנות הצבאית, מח"ס "משיב מלחמה"

לדמותו של יום הזיכרון לחללי צה"ל

"... החיים שלנו נובעים מן הקרבנות, מן הדם, ממסירות הנפש. העם היהודי היה ידוע תמיד כעם של מקדשי השם. מצוות קידוש השם: "ונקדשתי בתוך בני ישראל ונקדשתי בכם לעיני גויים רבים", היתה המצווה העליונה, הפסגה להתעלותו של האדם. אולם במשך הרבה דורות, מאות ואלפי שנים, קיימנו מצוה זאת מבלי להצמיח מן הדם ומן הקרבנות ומקידוש השם את החיים שלנו, מבלי שנראה את "בדמיך חיי". ראינו את

11. ייתכן וכוונתו לקהילות יישובי גוש עציון שחרבו בתש"ח ובימינו ב"ה "שבו בנים לגבולם".

הדמים, אבל לא ראינו את החיים – את ה"חיי". כיום אנחנו רואים את שניהם גם יחד, את ה"דמיך" ואת ה"חיי". לכן הצמידו את יום הזיכרון ליום העצמאות... ראשית כל, אנחנו חייבים לספר את גבורתם של הבנים ושל האבות. חובה נפשית מצפונית היא. לא לשכוח את מעשי גבורתם ואת מסירות נפשם, שלא להיות בבחינת כפויי־טובה וכדי להכיר את התרומה הגדולה שהם תרמו לנו. אנחנו חייבים להם זאת לא כאבלים. אלא מתוך הודיה והכרת טובה. העם כולו חייב להכיר להם טובה. אצלנו ישנו מושג: מי שנופל למען העם נקרא קדוש. זוהי הדרגה העליונה ביותר שהאדם יכול להגיע אליה. מה זאת קדושה? כשאדם נותן את כל מה שבידו, כל מה שהוא יכול לתת. למען הכלל, למען אחרים. קדושים תהיו – פרושים תהיו. כשאדם פורש את עצמו ואיננו לוקח לעצמו חלק ממה שיש לו וממה שיכול להיות שלו, אלא תורם את כלו למען הזולת, הריהו קדוש... " (לדמותו של יום הזיכרון: רבישיח, עמ' 10-13, משה אור (ערך), משרד הביטחון, תשל"ד).

20

"עטרות לצדיקים לעתיד לבוא"

הרב יוסף שרביט (תרפ"ב-תשע"ו)

רבה של אשקלון וחבר מועצת הרה"ר, מח"ס "ארחות יושר"

"למנצח על מות לבן" (תהילים ט')

"... והנה דורנו זה קטן ודל במעשים, לעומת דורות ראשונים... אין לנו שום זכות בידינו בעוה"ר, נסתכל סביבנו במה שמתרחש בתקופתנו ותכסנו בוש... אמנם אנחנו נמצאים באתחלתא דגאולה, אך לא הולכים בדרך ישרה, ומעשים לא טובים עלולים לעכב את ביאת המשיח... אך נשאלת השאלה איזו זכות יש בידינו, ובמה יש לנו להתגאות? רק במסירות נפש של בנינו הגיבורים שמסרו את נפשם והדפו את האויב שבא להשמידנו, על ידי נפילת הגיבורים הקדושים שאהבתם תקועה בלבנו, נגאלנו, בזכות הבנים הצעירים היקרים להוריהם, שהערו את נפשם למות בעד הצלת ישראל, בזכותם מתלבנים ישראל מעוונותיהם והישועה קרובה לבוא.

וזהו פירוש 'למנצח על מות לבן' (תהילים, ט'), הניצחון במלחמה נגרם על ידיהם... דהיינו, שיר למי שעתיד לעשות מעלות ועטרות לבן היקר שמסר את נפשו על עמו ומולדתו (הכוונה לכל אותם הבנים הקדושים שנפלו במערכות ישראל). ולכן נאמר 'על מות לבן', 'על מות' אותיות 'מעלות', למי? לבן הקדוש, שחרף את נפשו למות מות גיבורים עבור עם ישראל בארצנו הקדושה. עתיד הקב"ה לעשות עטרות לצדיקים לעתיד לבוא בעולם

הנצחי. לאותם הבנים הקדושים שנפלו על משמרתם משמרת הקודש והנחילו ניצחון מזהיר לעם ישראל בארצו" (פתיחה לספר הזיכרון לבנו, מיכאל הי"ד, שנפל במלחמת יוה"כ, נר מיכאל, פתיחה ג').

21

"לובש צדקות"

הרב מרדכי אליהו (תרפ"ט-תש"ע)
הראשון לציון, מח"ס "מאמר מרדכי"

ליום הזיכרון לחללי צה"ל

"הערב, ליל ד' אייר, נקבע ליום הזיכרון לחללים, ועל כן אנו אמרנו בתחילת השיעור את ההשקבה "מנוחה נכונה" וכללנו עם חללי צה"ל גם חללי מערכות ישראל וכל אלה שמסרו נפשם על קידוש השם וקדושת הארץ וכל אלה שנרצחו בידי המרצחים מארגוני טרור למיניהם ככתוב במחזור של יוה"כ.

חז"ל אומרים (בבא-בטרא דף י, ב) שהרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, והגמרא שואלת האם הכוונה על רבי עקיבא? הרי הוא מעלתו גדולה בשמים גם מבלי שנהרג על קידוש השם, והגמרא מתרצת שם כגון הרוגי לוד ורש"י מסביר שהם שני אחים לוליינוס ופפוס שמסרו עצמם על קידוש השם, היינו אפילו אנשים פשוטים ולא ברמתו של רבי עקיבא, גם הם אם נהרגו על קידוש ה' אין שום בריה יכולה לעמוד במחיצה שהם נמצאים.

והגמרא במסכת ראש השנה (דף כג, א) אומרת: אוי להם לעכו"ם שאין להם תקנה שנאמר: "תחת הנחשת אביא זהב, ותחת הברזל אביא כסף, ותחת העצים נחושת, ותחת האבנים ברזל". תחת רבי עקיבא וחביריו מאי מביאין?! ועליהם הוא אומר: "ונקיתי דמים לא נקיתי וה' שוכן בציון".

ועיין בפירושו של אהלי יעקב (עמוד מו ע"ב) על מה שאנו אומרים בסליחות של יום הכפורים אדיר ונאור וכו' "כובש עוונות לובש צדקות", יש לבוש מיוחד שנקרא פורפירא¹² שבו מצוירים כל הרוגי מלכות וכל אותם שמסרו את נפשם על קידוש השם,

12. עיין עמק המלך, שער יז, פרק יד – רבי נפתלי הירץ בכרך, תלמידו של מהר"י סרוג, שהיה מתלמידי האר"י הקדוש.

ואם המקטרג רוצה לקטרג על עם ישראל על עוונותיהם, הקב"ה מסתכל בפורפירא ומטמין את כל העוונות וכובשם. כובש עוונות – באיזה זכות? בזכות 'לובש צדקות', אותו לבוש שבו מצוירים הקדושים" (קול צופיך, פרשת אמור, ד' אייר תש"ס).

22

"מסירות הנפש לאמיתה"

הרב מאיר יהודה גץ (תרפ"ד-תשנ"ה)

ראש ישיבת המקובלים "בית אל", רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים

סיפר תלמידו, הרב ישראל אביחי, ראש ישיבת המקובלים "בית אל" שברובע היהודי: "את ספרו בתורת הקבלה, 'רשפי אש', חיבר לאחר שבנו, אבנר שמעון, נהרג במלחמת ששת הימים, ערב כניסת חיילינו לעיר העתיקה בירושלים. געגועים רבים היו לרב לבנו, על כן קרא לספרו רשפי, כלומר געגועים, וא"ש – ראשי תיבות של שם בנו הנעקד אבנר שמעון. בספר זה ריכז הרב את הבנותיו העמוקות שלמד במשך שנים מפי חכמי התורה וספרי הקודש... בספרו זה כתב כי זכות החללים שנפלו במלחמה על ירושלים היא שסייעה לו להגיע אל האמת הצרופה בזכות מסירות נפשם וגופם על שחרור עיר האלוקים.

הרב היה בעל תודעה ציונית עמוקה ביותר, ומלבד דקדוק בקיום המצוות ובלימוד התורה היה חוגג את יום העצמאות ויום ירושלים בשיתוף עם תלמידיו, וראה בכך ערך גדול. הוא היה רואה את כל מי שלא חגג, חלילה, כמי שאינו מכיר טובה לבורא עולם וככופר בעיקר.

הרב גץ חיבר תקנון לקבלת תלמידים לישיבת בית אל. לבד מהדברים הידועים לכול, הוסיף הרב שלא ייכנס אדם להיכל הלימוד אלא אם שירת בצבא ההגנה לישראל. הרב ראה במדינת ישראל התגשמות חזון הנביאים ורצה שכל הבא להיכנס אל הקודש פנימה יחיה בפועל את גאולת ישראל. הרב ראה את מי שלא שירת בצבא כמי שאינו שותף לתהליך הגאולה האלוקי בזמננו. עוד חשב כי אדם ששירת בצה"ל חווה את חוויית מסירות הנפש, הביטול העצמי וההקרבה למען עם ישראל, שהן תכונות הנדרשות מן הבאים להיכנס ללימוד הקבלה" (בגיצי התורה המאירה, טיפוח זהות ציונית דתית לאור דמותו של הרב מאיר יהודה גץ זצ"ל, עמ' 24-25, משרד החינוך, תשרי תשע"ח).

מסירות הנפש לאמיתה

"כל ההשכמות שלנו בישיבה בחצות ליל לשם תפילה ו"תיקון חצות", כל הכוונות שאנו מכוונים וכל הייחודים שאנו מייחדים כלפי ריבונו של עולם, הנם רק מעין מסירות הנפש של חיילי צבא ההגנה לישראל, השירות הצבאי הוא למעשה מסירות הנפש לאמיתה" ("רב הכותל", עמ' 445, קול מבשר, ירושלים תשס"ג).

שירותו הצבאי של הרב גץ, בשנותיה הראשונות של המדינה

בד בבד עם היותו של הרב גץ רב המושב "כרם בן זמרה" שבגליל, שימש הרב בתפקיד מפקד צבאי של אזור הגליל ופעל בגבול לבנון במסגרת שירותי המודיעין. אמנם, הרב היה פטור משירות צבאי מסיבות רבות – היותו רב, מגוריו ביישוב ספר והיותו בעל משפחה ברוכת ילדים – אך הרב רצה בכל מאודו לשרת בצבא ישראל ועשה זאת במסירות ובאחריות רבה. שירותו הצבאי אמנם היה קצר, אך הוא זכה בו להערכה רבה מצד מפקדיו, נשלח לקורס קצינים וסיים אותו בהצלחה מרובה (בגיצי התורה המאירה, עמ' 18).

23

"אחינו יקירנו שחרפו נפשם להצלת ישראל"

הרב מרדכי לופז (תרצ"ב-תשמ"ה)

חבר מועצת הרה"ר ובית הדין הגדול

"... לא אכלה דברי מבלי לומר מילים אחדות על אחינו יקירנו שחרפו נפשם להצלת ישראל שנפלו בשדה המערכה במלחמת יום הכפורים. היגון והכאב לא הטילו רפיון בעם ישראל. זכיתי ועשיתי רבות בין יחידות צה"ל מעבר לתעלה. נוכחתי לדעת שהאמונה בד' ובתשועתו הקרובה גברה והתחזקה בקרב חיילי ישראל. יתן ד' ומלחמה זו תהיה המלחמה האחרונה בשלבי הגאולה ונזכה בקרוב לתשועת ד' ולגאולה שלימה. ויקוים בנו הכתוב "כי מלאה הארץ דעה את ד'" אמון" (הקדמתו לשו"ת צדקה ומשפט, חלק אבן העזר, ת"א, תשל"ה).

"חיילי צה"ל – כבני מרון"

הרב ישועה בן-שושן (תש"ו-תשע"ח)

תלמידם של מקובלי ירושלים

"ונקדשתי בתוך בני ישראל" (ויקרא כה; לב')

את פשרה של מסירות הנפש המופלאה של חיילי צה"ל, אפילו אותם הרחוקים בגלוי מקיום מצוות, נהג להסביר חכם ישועה בן-שושן, על פי דברי ה'תיקוני-זוהר' (תיקון סא') שדור של "עקבתא דמשיחא" הוא "טב מלגיו וביש מלבר" ('טוב' מ'בפנים', ו'רע' מ'בחוץ'). המדרגה הגבוהה ביותר שאדם יכול להגיע אליה היא מסירות הנפש, אדם שיש בו מוכנות למסירות נפש עבור עם ישראל הרי שזוהי עדות ברורה לכך שנשמתו מתוקנת ועל כן, כל שאר חלקי הנפש יכולים להמשך בנקל אחריה¹³.

סיפר בנו, רבי שלום בן-שושן הי"ו, ר"מ בתלמוד-תורה נהג כצאן יוסף, נריה: "נאה דורש ונאה מקיים" היה חכם ישועה. בעת שירותו הצבאי, כלוחם נערץ בסיירת "שקד", היה משכים מידי בוקר ואומר "לשם ייחוד" לפני קיום מצוות "ונקדשתי בתוך בני ישראל" ומכוון למסור עצמו על קידושי-השם. בזכות מסירות נפשו אף זכה ל'סייעתא-דשמיא' מיוחדת ואויביו נפלו לפניו באופן שקשה להסבירו בדרך הטבע. הוא עצמו נפצע קשה במלחמת יום הכיפורים¹⁴, אך בחסדי ה', חייו ניצלו".

13. כתב הראי"ה קוק: "כל מה שיש בספרים ונכנס כדיבורים מן האמונה, אינם כי אם דרכי הסבר, שיותר נח להביא על ידם אל התמצית הפנימי של כל מה שהוא נשגב מכל הגיון ודיבור, אבל אינם לעולם תכלית בפני עצמם. על כן יוכלו להימצא אנשים שאין להם כל יחס לכל הנאמר מן האמונה, ומכל מקום הם מלאים עם התמצית הפנימי שלה, והם בעצמם אינם מכירים את גדולתם, והם הם כל האנשים שלמרות הריסות אמונתם עשו מעשים טובים כבירים. אלה הם הרעים מבחוץ וטובים מבפנים, המכוונים לרוח דרא דעקבא דמשיחא דאיהו ביש מלבר וטב מלגו, בחינת החמור, הטמא בשני סימניו, ומכל מקום בתוכיותו גנוזה קדושה שמתוך כך הוא קדוש בכורה, ונעלה הוא בזה מגדר הטהרה החולית" (קבצים מכתב יד קדשו, כרך ב', פנקס הדפים ד', פסקה 86, וראה עוד אגרות הראי"ה, אגרת תקנה', מוסד הרב קוק).

14. במלחמת יום הכיפורים שירת הרב ישועה כמפקד פלוגה בגדוד צנחנים. בעת שהוביל קבוצה של ארבע מאות שבויים מצריים ממתחם של קומנדו מצרי ממערב לתעלת סואץ, הוא גילה שאין בין השבויים אף קצין, ומתחקור השבויים התברר שאלו ברחו ומסתתרים באחד הבונקרים. הרב ישועה החליט למצוא גם את הקצינים ובמהלך השתלטות על בונקר בו התחבאו הקצינים נפצע קשה בקרב

"מצעד צה"ל ביום העצמאות – חיילותיו של הקב"ה כבני מרון"

"בשנת תשל"ג, לקראת יום העצמאות ה-25 למדינה, נערך מצעד צה"ל בירושלים. מסלול המצעד החל מצפון לעיר ונמשך על פני יותר מעשרים ק"מ. היה זה מצעד בהיקף מלא, בליווי מטס של כארבע מאות מטוסים. זמן קצר לפני המצעד נכנסו אנשים לבית הרב צבי יהודה קוק, ראש ישיבת 'מרכז הרב' ובפיהם טרוניות כנגד קיום המצעד ושיש בו משום אמירת "כוחי ועוצם ידי" ואין דרכם של ישראל בכך. הרצי"ה קוק לא שעה לטענותיהם והשיב להם בנחרצות: אני אהיה שם! באותה שעה ישב לפני הרצי"ה, תלמידו, ישועה בן-שושן, אשר השיב למתלוננים: המשנה אומרת (ראש-השנה, פרק א', משנה ב') שבראש-השנה כל באי עולם עוברים לפני הקב"ה כ'בני מרון' ומביאה הגמרא מספר פירושים לביטוי זה¹⁵, אחד מהם הינו כמו 'חיילות של בית דוד' ואז פנה אליהם ואמר: יש להביט על כל טנק שעובר במצעד או על כל קבוצת חיילים הצועדת בו במבט כזה, שאלו הם חיילותיו של הקב"ה הצועדים כ'בני מרון'. הטנק הזה או קבוצת החיילים הצועדת כאן, עלולים להיפגע ח"ו מאש האויב... ובכל זאת הם יוצאים למערכה, אם כן, הרי שהם חיים בחזקת מסירות נפש תמידית על קידוש השם. יש לכם כעת זכות להתבונן בחיילותיו של הקב"ה, ממש כ'בני מרון'" (מפי בנו, רבי שלום בן-שושן).

חכם ישועה בן שושן – לוחם מלחמות השם

סיפר פרופ' יואל אליצור:

"במלחמת יום הכיפורים היה ישועה לוחם מצטיין ב'כח פצי' (תחת פיקודו של אמציה חן, סגנו של בנימין (פואד) בן אליעזר, מפקד יחידת "שקד"), ויצא למשימות מיוחדות בדרום. ישועה סיפר לי שבהסתערות על מוצב מצרי הוא ירה בתעלות לפי הקצב של השיר הנפוץ אז: 'ענני, ענני במרחביה'" (לוחם, חבר, חסיד, ח' בתשרי תשע"ט, ערוץ 7).

פנים אל פנים והמשיך להלחם בעודו פצוע. הוא היה מאושפז במשך מספר חודשים בבית חולים ובבית הבראה. לאחר מכן שוחרר וחזר לשיבה.
15. "מאי כבני מרון? בבבל תרגומו: כבני אמרנא (כבני צאן). ריש לקיש אמר: כמעלות בין מרון (ויש גורסין: כמעלות בית חורון). רב יהודה אמר שמואל: כחיילות של בית דוד" (ר"ה, יח.).

סיפר הרב שמואל אליהו:

"... הוא סיפר לי שכששירת ליד תעלת סואץ, בשיא המלחמה, היה טובל בכל יום בתעלה... הוא סיפר שהיתה פינה קטנה בתעלה שבה היו חבריו עוצרים את הנגמ"ש והוא היה קופץ למים וטובל גם בימים של קור גדול. הוא ממש התפלא על ששאלתי... "כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחניך", איך אפשר להילחם בלי לטבול כל יום?! זה היה האישי" (מצפה לישועה, עמ' 21, הוצאת המשפחה, אלול תשע"ט).

♦

סיפר הרב מנחם לבני:

"היינו יוצאים לסיורים מאוד ארוכים לאורך התעלה, חשופים להתקפות של קומנדו מצרי תוך כדי הפגזות של מרגמות, עלייה על מוקשים ותנאים קשים מאוד של חום וכל שבוע נפצעים ונהרגים אנשים. יום אחד אומרים לפואד (בנימין בן אליעזר) מפקד היחידה שישועה נוסע בזחל"ם בלי קסדה, מיד הוא נקרא לבירור. מה זאת אומרת אתה נוסע בלי קסדה? אומר לו ישועה: אני נוסע עם שני זוגות תפילין של רש"י ושל ר"ת וקשה לי עם הקסדה, אבל יש עלי שמירה מיוחדת¹⁶. כמעט כל חיילי היחידה כשהיה סיור רצו לנסוע עם הזחל"ם של ישועה..."

25

"מידת מסירות נפש"

הרב יורם אברג'ל (השי"ז-תשע"ו)

מייסד וראש מוסדות "קול רינה רב פעלים", נתיבות

מידת מסירות הנפש

"... לפעמים, חיילי צה"ל, ה' ישמרם, נשלחים לבצע פעולות מסוכנות, שגובלות ממש בסכנת חיים, והם עושים זאת בלי לחשוב הרבה מה יהיה וכו', כל אחד אומר בליבו 'יש לי אחים בארץ שהם בסכנת חיים, אני חייב לסכל פיגוע', וגם אם ישאלו אותו: 'אבל בזה הרי אתה מסכן את החיים שלך?!' הוא יענה 'מה יהיה עם חיי - זה כבר לא עניין שלי, זה

¹⁶ בסופו של דבר, הצליח ישועה בן שושן למצוא פתרון לעניין על ידי חבישת קסדת שריונר רחבה ובה ניתן להניח את שני זוגות התפילין תוך כדי חבישת הקסדה (על פי מצפה לישועה, תשע"ט).

רק בידיו של בורא עולם'. דבר זה נובע ממידת מסירות הנפש שטבועה בליבו של כל יהודי... ועל זה נאמר: "כי עליך הורגנו כל היום" (תהלים מ"ד), וכי כל היום אנו נהרגים ח"ו?! אלא הכוונה היא שבעצם זה שיהודי מוכן בכל עת למות לכבוד הקב"ה, נחשב לו כאילו שהוא עושה זאת בכל יום בפועל ממש. וזה מה שהרב בא להדגיש כאן "בלי שום טעם ושכל מושג", חיילים אלה אפילו לא מבינים מה הם עושים, וגם אם יסבירו להם שיש עניין של "ונשמרתם", הם ישיבו 'אנחנו יודעים את כל זה, אבל כיון שהמצב קשה, אנחנו חייבים לעשות את כל המאמצים, עד כדי מסירות נפש, כדי לסכל את הפיגוע שהם מתכננים, אם חלילה הפיגוע הזה ייצא לפועל, יהיו הרבה נזקים ואבדות בנפש'. ועל כגון אלו אומרת הגמרא (בפסחים נ' ע"א) הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתן, וזה בגלל שהם מוכנים למסור את הדבר היקר ביותר, את הנפש שלהם, על קידוש ה'..." (בצור ירום, שיעורי תניא לעם, חלק ז', ליקוטי אמרים, פרק כ"ה, עמ' 63).

26

"גבורת הסלע של החיילים והמפקדים"

הרב אלישע וישליצקי (תשי"ד-תשע"ט)

מתלמידי הרצי"ה קוק

'שובו אחים' ו'צוק איתן'

"בחודשים האחרונים של שנת התשע"ד, מי"ד בסיון בואכה תשעה באב, טולטלה כל הארץ כולה בחטיפת שלושת הנערים, אייל (יפוח), גלעד (שער) ונפתלי (פרנקל) – ה' יקום דמם – ורציחתם בידי צמאי דם ואוהבי מוות. הנערים ומשפחותיהם הפכו להיות נחלת הציבור כולו ומופת לכולנו. באחת נמחקו קטלוגים מלאכותיים, הוסרו משקעים דמיוניים והפכנו להיות עם אחד בלי מרכאות. התביעה שצמחה מכל צבעי הקשת היהודית-ציונית, כמו גם הצמאון ל"אהבת לרעך כמוך", הדהדה בנפש פנימה, בכיכרות, בבתי מדרשות ובמקומות של תפילה, קבועים וגם ספונטניים. לא בכדי נקבע שם מבצע החיפוש העצום בהיקפו: 'שובו אחים'.

ומי שראה את החיילים והאזרחים, במסירות נפש על החיפוש ועל הדאגה לשלומם של החטופים – ראה אחוה אמיתית מהי. שורשה ודאי נובע מאמירת יוסף הצדיק – "את אחי אנוכי מבקש" – בחפשו אחר האחוה.

עוד לא יבשו מילות ראש הממשלה בהלוויה הממלכתית על הכוחות שקיבל הציבור מהנערים ומהמשפחות, ומיד נכרתה מחדש הברית בין העורף לחזית, בין צה"ל לעוטף עזה וגוש דן וכל מה שביניהם, ביציאה למבצע 'צוק איתן'.

גבורת הסלע של החיילים והמפקדים כמו גם איתנות העורף וההתנדבות העצומה בהיקפה ובגווניה – כל אלה הצמיחו את יכולת מקבלי ההחלטות להשיב מלחמה השערה, צודקת ואינה פוסחת על שני הסעיפים.

מספר שבועות ניקתה וטיהרה החברה הישראלית את עצמה בעזרת צור ישראל וגואלו, ושחררה את כולנו מאנוכיות ופסיביות, קטרוגים ועוינות ושאר מידות מקולקלות אשר עמלק המסווה מנסה לזנב בנו ('קול התור', פרק ב).

בהוקרה עמוקה ללוחמים ולמתנדבים, לחזית ולעורף, לאמהות הסדיר ונשות הקבע, למקבלות צו 9 מכח צו 8 לבעליהן¹⁷, למשפחות הגבורה הצומחת מהשכול, אשר כולם יחד מהווים מקור אלוקי של כוחות ומשימות לעם ישראל כולו.

ועל כולנה, מוסרי הנפש בפועל, חללי מערכות ישראל בכלל, ובפרט ב'שובו אחים' וב'צוק איתן'. תפילה אדירה בלב: על כל אלה שמור נא אלוקינו שבשמים ובארץ, ותן בדור של חבלי משיח את החיל והחוסן, את הכח והעוצמה לכולנו, כל אחת ואחד בתפקידיהם השונים ובהתאם לשליחותיהם השונות והמגוונות, לקיים בפועל את דברי מרן הראי"ה קוק זצ"ל, החותם את אגרותיו בלשון הקודש: "עבד לעם הקודש על אדמת הקודש" (דברי הקדמה לחוברת "את המנגינה הזאת אי אפשר להפסיק" – לאור דמותו ובעקבות דרכיו ולעילוי נשמתו של אהובנו שי תובל זצ"ל, חשון תשע"ה).

27

"בעלי תריסין"

מעט מהכרת הטוב של גדולי התורה בציבור יוצאי ישיבות ליטא לחיילי צה"ל

לקראת הקמת צבא יהודי בארץ ישראל

סיפר הרב שבתאי שמואלי (תרס"ב-תש"ן), מתלמידי רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, ה'חפץ חיים', בישיבת ראדין, ולימים מתלמידיה הראשונים של ישיבת 'מרכז הרב' בירושלים:

"היתה תקופה שרצו לגייס את בחורי הישיבה בראדין לצבא הפולני (או הרוסי). היתה חרדה נוראה בין הבחורים. ה'חפץ חיים', כינס את הישיבה. פעם בזמן סעודה שלישית,

17. צו 8 – צו לגיוס בעת חירום, ניתן בהוראת שר הביטחון. הצו אינו מוגבל בזמן. צו 9 – צו לגיוס עקב צורך ביטחוני שאינו בהכרח מלחמתי. הצו מוגבל לעשרים וחמישה ימים.

ועוד פעם אחת, ואמר: אנחנו מצפים כל הזמן לביאת המשיח. מלך המשיח. הדברים האלה, הם לא רק חלומות פורחים, אלא מציאות ממשית, בארץ ממש. צריך להבין שעוד מעט תהיה לנו מדינה שלנו בארץ ישראל, ומדינה צריכה שיהיה לה צבא ומשטרה. מי יקים את הצבא הזה? אם יתברר שאתם צריכים להתגייס לצבא של הגויים, צריך להתבונן בזה במבט של אמונה גדולה במסובב הסיבות, הקב"ה. ובוודאי שאם ייווצר מצב כזה, אין ספק שהוא בשביל שאתם תזכו להיות אלה שיבנו את הצבא שלנו ואת המשטרה שלנו בארץ ישראל" (מתוך התורה הגואלת, ח"ד, הרב חיים אביהוא שוורץ¹⁸).

"כמה גדולה זכותו"

מתוך הספדו של הרב יעקב ניימן (~תרס"ה-תשמ"ג), מייסד ישיבת "אור-ישראל" בפתח תקווה, לתלמידו שנפל בקרב:
 "שלמה¹⁹ שזכה למות בארץ הקודש, ומסר נפשו בעד קדושת הארץ ובעד עם ישראל, ולפי טהרת ליבו הלך לקרב בכוונה טהורה למען נוכל לשבת בשקט באה"ק ללמוד תורה ולעבוד את השם – כמה גדולה זכותו... כמו שיש ישיבת פוניבז' של מטה, כך יש ישיבת פוניבז' של מעלה, ושלמה יושב בישיבת פוניבז' של מעלה ולומד תורה" (דרכי מוסר, עמ' תז-תט').

18. וראה דברי המחבר שם שהוסיף ששמע דברים בסגנון זה, מאת הרב אברהם הלל גולדברג (תר"ע-תשנ"ד), רבו של כפר פינס, אשר גם הוא למד באותה עת אצל החפץ חיים בראדין. בספרו לנתיבות ישראל (ח"ב עמ' יז, הוצאת מאבני המקום תשס"ג), מאמר "מי האיש החפץ חיים", מספר רבנו הרצ"ה בשם הרב יעקב משה שורקין, ראש ישיבת חיים ברלין, מחשובי תלמידיו של מרן ה"חפץ חיים": "כלפי התלבטותו של בחור על דבר ההכרח להתגייס לעבודת הצבא, אמר ה'חפץ חיים' זצ"ל: הלא הנה עוד מעט יבא המשיח, ותהיה מדינה יהודית, ויהיו לנו משטרה יהודית וצבא יהודי, ויהיה צורך לדעת להחזיק נשק – האם אז תלך להתלמד את זה? הנה עכשיו יש לך ההזדמנות לכך". וכך מובא גם בספר "מאיר עיני ישראל" (ח"א, עמ' 196, בני-ברק, תשנ"ח): "אני זוכר, מספר ר' קלמן, שהגיע תורו של בחור אחד בריא ומגודל בגופו להתגייס, וגם הוא ניגש לקבל ברכה מהח"ה, והנה הח"ה תחת לברכו אומר לו כך: הלא עוד מעט תהיה מלחמת גוג ומגוג, ועם ישראל צריכים שלוחי מלחמה ומי יהיו אלה השלוחים אם לא הבני תורה, צריכים אם כן ללכת לצבא, ללמוד את המלאכה הזאת היטב. תצטרך להיות השליח של כולנו משלוחי המלחמה", ע"ש היטב.

19. סמל שלמה לוונשטיין הי"ד, נפל בקרב במעבר המיתלה בזמן מבצע קדש, כז' במרחשוון תשי"ז.

ספק אם תפילתו תפילה

סיפר הרב אריה קוסטינר, ממשנתתפי השיעור השבועי של הרב יחזקאל אברמסקי (תרמ"ו-תשל"ו), ראש מועצת גדולי-התורה ומחבר ה'חזון יחזקאל' על התוספתא) ל'בעלי-בתים' בבית וגן בירושלים:

"באחד מהשיעורים אחרי מלחמת ששת הימים סיפר לנו הרב: שאלו אותי, בזכות מה ניצחנו? תשובתי הייתה: 'בזכות המסירות נפש של חיילינו'.

לפני ראש השנה תשכ"ט, בתקופת המרדפים בבקעה שבהם נפגעו ונהרגו חיילים ומפקדים רבים, אמר לנו הרב יחזקאל אברמסקי בשיעור: 'מי שלא יזכיר בתפילת הימים הנוראים את החיילים הנלחמים על הגבולות – ספק אם תפילתו תפילה'. הוא חזר על הדברים מספר פעמים" ('המעין', ניסן תשס"א [מא, ג] עמ' 22-23).

אף אני אכבדם!

מדברי הרב אליעזר מנחם שך (תרנ"ט-תשס"ב), ראש ישיבת פוניבז', לקבוצת חיילים שבאה אל ביתו להיפגש עמו:

"מפני כבודם של אנשים חשובים אלה אני עומד, אני רוצה לעמוד, ובעזרת השם אעמוד לכל אורך הביקור. הם באו אלי, משמע מכבדים אותי, אף אני אכבדם!... אתם אנשים חשובים, חשובים מאד. שומרים על ארץ-ישראל שמירה מעולה, ואנו חייבים לכם הרבה תודה על המעשים היומיומיים שלכם. אנו יודעים להכיר טובה ולהעריך את תרומתכם להווייתנו כאן. אתה, הראש, וכל אחד מן היושבים כאן (ושוב עשה תנועת יד עגולה ומקיפה), אלה שישנם פה היום ואלה שאינם – כולכם תעמדו על הברכה, ויהיה ה' בעזרכם (נכתב מן הזיכרון (אך לא כציטוט) ע"י הרב מאיר גרוזמן שנכח בפגישה בבית הרב שך, בספרו: מפנקסו של מרצה, עמ' 186, תל-אביב, תשס"ה).

תפילותיו ודאגתו של הרב מיכל יהודה ליפקוביץ (תרע"ד-תשע"א)

בחודש אדר תשס"ב, כאשר הוכרז מצב חירום בארץ עקב פיגועי הטרור, כתב הרב מיכל יהודה ליפקוביץ (ראש ישיבת פוניבז' לצעירים וחבר מועצת גדולי התורה של 'דגל-התורה'), אל כלל ראשי הישיבות:

"לפי חומר המצב השורר כאן בארצנו ודם ישראל נשפך כמים בכל ערי ישראל, ניקח את מה שאמרו חז"ל לזעוק ולהריע בזעקה ותפילה לבורא עולם שהוא אלוקי ישראל ונתחזק בלימוד התורה כדרשת חז"ל על הפסוק אני חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שהם מקומות התפילה ולימוד התורה, אשר על דם יש תקוה שדי יקבל שוועתנו ויגן עלינו. ומשום כך התעוררו כמה ראשי ישיבות

שליט"א שמן הראוי להאריך את הזמן עד יום שישי ב' ניסן, ולהקדים זמן הקיץ ליום רביעי כ"ח ניסן, וד' הטוב הרוצה להיטיב יגן על עמו בית ישראל בחסדו וטובו. בעתות מלחמה, דיבר הגרמי"ל זצ"ל רבות על עניין התפילה על כלל ישראל, וכן היה מזכיר שיש להתפלל על החיילים הנמצאים בסכנת נפשות. תלמידיו ובני ביתו מספרים שראו איך היה מוריד דמעות כמים בתפילתו להציל מיד אויב. וכששמע על חיילים שנפלו בחרב היה בוכה. בנוסף גם השמיע מילות זכות לסנגר על אותם הלוחמים, וכשהיה שומע עובדות של חיזוק במצוות, כמו שהתחזקו במצוות ציצית ואלפים של חיילים ביקשו שיביאו להם ציציות בעת שיצאו למלחמה, היה מספר זאת באותם הימים לאלו שהסתופפו בצילו כדי לעורר זכויות עבורם הצלתם" (משה ויסברג, ד' אב תשע"ד, 'בחדרי-חרדים').

הכרת הטוב של "המשגיח", הרב שלמה וולבה (תרעז-תשס"ה)

סיפר הרב דוד בלוך, ממייסדי גדוד "נצח יהודה" ('הנחל החרדי'): כאשר המחזור הראשון של גדוד "נצח יהודה" התקבל בסבר פנים יפות בביתו של המשגיח הרב שלמה וולבה. פתח ואמר: "עוד לפני שאומר בפניכם שיחת עידוד וחיזוק, קודם לכל אני רוצה לומר לכם פשוט תודה! כל טיפת זיעה שאתם מגירים, באימונים ובפעילות הלוחמה, תישקל בבי"ד של מעלה ותעמוד לזכותכם לעתיד לבוא" (טור אישי, ו' באב תשע"ב, 'כיכר-שבת').

28

"מסירות נפש מתוך אהבת הבריות"

הרב גרשון אדלשטיין

ראש ישיבת פוניבז', ראש מועצת גדולי התורה ונשיא "ועד הישיבות"

"בתקופה ששלטו הבריטים בארץ וקבעו מכסה כמה יהודים יוכלו להיכנס לארץ, ניצולי שואה רבים שהגיעו לארץ גורשו על ידי הבריטים לקפריסין. הלך בחור ועמד בראש קבוצת מפגינים כדי שיניחו לפליטים להיכנס לארץ, והשוטרים הבריטים הזהירו אותם שלא יפגינו, אך הוא לא שמע להם והלך והפגין, והבריטים ירו בו והרגוהו. בחור צעיר זה, לא היה מאמין ולא רצה לאמר קדיש אחר מיתת אביו, למרות הכל כיון שמסר את נפשו לטובת הפליטים, יש לו עולם הבא כמו הרוגי לוד, ואף על פי שהוא עשה את זה מתוך לאומיות, אין זה כמו לאומיות אצל גויים הנובעת רק מגאווה, אלא עשה זאת מתוך אהבת הבריות של יהודים, וגם חילונים שאינם שומרי תורה ומצוות, אם הם מוסרים את נפשם

על הצלת אחרים מתוך אהבת הבריות, יש להם עולם הבא כמו הרוגי לוד שמסרו את נפשם לטובת בני העיר²⁰ (דרכי החיזוק, שיחה ממרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין, מס' 39, יום שלישי לסדר בא תשע"ב).

29

"חיילי ישראל מוסרים עצמם למלחמה"

הרב שלום כהן

ראש ישיבת "פורת יוסף" ונשיא מועצת חכמי התורה

בדברים שנשא בעצרת מרכזית שנערכה בעיצומו של מבצע 'צוק איתן' ברצועת עזה זעק הרב כהן בדברי התעוררות נרגשים:

"אמנם אנחנו רואים שהקב"ה מציל אותנו, עושה לנו ניסי ניסים דברים שמעל דרך הטבע, אבל כל עין תדמע דמע דמוע על המסכנים חיילי ישראל שמוסרים את עצמם למלחמה להציל את עם ישראל, מוסרים את עצמם. כל תפילתנו היא להצילם שהקב"ה ישמור אותם, ישמור צאתם ובואם ויחזרו לבתיהם כולם בריאים ושלמים לשמחת ההורים לשמחת כולם, ה' יעזרנו שיתקבלו תפילותינו ברצון וכולם יחזרו לבתיהם... רבותי, הם מוסרים נפשם, מוסרים נפשם, זה לא דבר קל, לעומת זאת אנחנו צריכים לדעת מה אנחנו בשטח, בני התורה אנשים שיושבים ועוסקים בתורה, הכרת הטוב שלנו בני הישיבות לחיילי ישראל זה ההתחזקות שלנו בתורה ובתפילה ובעיקר כעת שיוצאים לבין הזמנים עלינו להרבות בלימוד ולהקפיד על זמן תפילה" (יהודה דביר, יום ליום, ד' אב תשע"ד).

20. וראה עין אליהו לרבי אליהו שיק, סנהדרין קד ב (תקסט): "כמו שביארתי במגילה ובסוף מ"ק: בעת שמת אחאב עשה מצוה ועשה דבר טוב, שהיה עומד במרכבה כדי שלא ינוסו ישראל, ומחמת זה יהיה לו חלק לעוה"ב. והאחרים שהצילם במה שלא נסו – הם יקימו אותו". ובשו"ת משנה הלכות (רבי מנשה קליין), חלק טז, סימן לג: "דכיוון שנהרג על קדה"ש מהני בלי וידוי כלל ואפילו מלא עוונות כירבעם בן נבט וחבריו ה"ה אפילו אינו מכיר אבל סוף סוף נהרג על קדה"ש ית"ש ונתקדש ש"ש על ידו, ולפענ"ד פשוט דכל שנהרג ע"י מלכות או סתם עכו"ם בשביל שהוא ישראל הרי זה נהרג עקה"ש כללא הוא וכולל כלם ממש דכיון דבשם ישראל יכונה ובשביל שהוא מזרע ישראל נהרג הרי הוא נכנס בכלל ישראל, וזה שהתפלל בלעם 'תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו'".

”נדליק נר גדול לכבודם”

הרב אברהם חפוטא

ראש כולל ”מדרש רמב”ם” בפתח־תקווה ומחבר ספרים רבים

”... זו זכות לכל אלו שמסרו נפשם על קדושת הארץ, והרי כל מי שהולך למלחמה הוא לא בטוח שיחזור חי. מי שהולך לחזית במה הוא בטוח? הוא צריך ללכת בביטחון כמו שאומר הרמב”ם בהלכות מלכים, הוא צריך להאמין שהוא יחזור חי ושלם, אבל אף אחד לא בטוח מה שילך איתו כשהוא הולך למלחמה, ואם הוא הולך על קדושת הארץ, להגן על העם ועל הארץ, כל אלה שנפלו הם נקראים קדושים. כמוכן, כל אחד לפי הכוונה הפנימית שלו ולפי התעוזה שלו, הכוונה קובעת הרבה מאוד כמוכן...” (אשל אברהם, כרך יז, שמואל א', ח"ב, עמ' תיג', תש"ע).

תהליך של גאולה

”אני כאן מביע בקצרה את הקו שלי. אני מבין שעם כל העליות והירידות שיש במדינה, ויש בעיות גדולות במדינה... אבל אני סובר שאנחנו נמצאים בתהליך של הגאולה. אין להתעלם מזה ולחשוב שיהודים למדו להילחם ככל האומות, אין דבר כזה, אנחנו בתהליך של הגאולה... העם כשחזר לארץ, זה לא ככל עם, זה בהשגחת השם. שערי רוסיה נפתחו בהשגחת השם, לא סתם קרה שרוסיה נפלה ופתחה שערים, גם מפלת רוסיה זה מן השמים...”

הגאולה גבתה נפשות רבות, כל חללי צה"ל, גם האינתיפאדה זה בגלל המדינה, אני לא מפריד בין זה לזה, כל הפיגועים שהיו בגלל שאנחנו מחזיקים בארץ הקודש. אנשי יש"ע עם כל הסכנה הכרוכה, ולא עוזבים את המקום, כל מה שקורה זה על ארץ הקודש. זאת אומרת, הגאולה גובה קורבנות. יתכן שאם היינו מתחזקים באמונה היינו מונעים קורבנות, אם המנהיגים שלנו היו הולכים על דרך התורה היו פחות קורבנות, אבל כל הקורבנות הלכו בשביל המדינה, בשביל ארץ ישראל, בשביל עם ישראל... יש כאן מלחמה כבדה, עמוקה, בין עם ישראל לאויביו, לכן, אנחנו כן מתייחסים לזכר חללי צה"ל שבאמת חלק מהם מסרו נפשם במלחמות ממש, בשביל להגן על העם והארץ, וחלק נפלו בגלל העם והארץ.

לכן, נדליק נר גדול לכבודם, כפי מה שכתוב שמי שהרגו אותו בגלל שהוא יהודי, לא עושים לו דין בשמים, פותרים אותו מכל המשפטים. על כל פנים, ודאי שזה דבר גדול

שאנחנו מזכירים אותם, תהא נפשם צרורה בצרור החיים...” (אשל אברהם, דניאל, ח”ו, עמ’ קמב-קמג, תשס”ו).

31

”שפוך חמתך אל הגוים”

הרב ישראל מאיר לאו

הרב הראשי לישראל (לשעבר), מח”ס ”יחל ישראל”

סיפר הרב הראשי לישראל (לשעבר), הרב ישראל מאיר לאו:

”ליל סדר מיוחד שערכתי בעיצומה של מלחמת ההתשה לאחר מלחמת יום כיפורים בבסיס חיל האוויר, שם הסב גם בני פלד, מפקד חיל האוויר דאז. נוכח צורך השעה, על שולחן ה'סדר' היה מונח מכשיר טלפון (טרום עידן הטלפונים הסלולריים) דרכו הוא היה צריך לתת פקודה ולהזניק מ'כנף 1' שני להקים מטוסים להפצצה בסוריה. לאחר שנתן את הפקודה, הושטתי לו את ההגדה של פסח וביקשתי ממנו שיקרא בקול את הקטע של ”שפוך חמתך”. מפקד החיל שאל אותי: ”כבוד הרב, למה דווקא קטע זה?” במקום תשובה אמרתי לו רק: ”תקרא”. והוא החל לקרוא לאט ובהטעמה: ”שפוך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך...” (תהילים, עט', ו); ”שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם (שם, סט', כה); ”תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי ה'” (איכה, ג', סו). אמרתי לו: ”זה בדיוק בשבילך, בני; 'תשמידם מתחת שמי ה'". זה מה שאמר דוד המלך לפני אלפי שנים וזה בדיוק מה שעשית לפני עשר דקות. הוא התרגש מאד” (ראיון למנחם זיגלבוים, בית משיח, ניסן תשע”ז).

”בעמוד ענן יומים”

”... למה 'עמוד ענן'? כי זו ההגנה שמלווה את ישראל עוד מהמדבר... גם אם מספרית אנחנו מעטים מול הרבים שסביבנו, אבל איכותית ידועים בעולם כוחו של צה”ל, תושייתם ועוז רוחם של אנשי הביטחון לסוגיהם. לא רק אנו אזרחי ישראל יודעים את חוסנו של צה”ל ועוז רוחם של הלוחמים והמפקדים. גם האויב המטווח את הרקטות אלינו, יודע לאשורו את החוסן הזה, וחש על בשרו את העוצמות הללו. העוצמה של צה”ל איננה רק בלחימה, אלא גם באתיקה של זהירות מרבית בערך העליון של קדושת החיים... (מתוך דברים שפורסמו בכלי התקשורת, עם תחילתו של מבצע ”עמוד ענן” ברצועת עזה, כסלו, תשע”ג).

דברים בשבחם של בני ישיבות ה'הסדר' ובני המכינות הקדם צבאיות התורניות

"אי אפשר להתעלם מהעובדה כי ביחידות הנבחרות של צה"ל, כמו הסיירות למיניהן, תופסים בוגרי החינוך הציוני-דתי חלק נכבד מהמקום אותו תפסו בעבר בני התנועה הקיבוצית, הדבר נשתקף גם במלחמת לבנון השנייה וגם במבצע 'עופרת יצוקה', כאשר יוצאי ישיבות ההסדר ובני המכינות הקדם צבאיות בולטים יותר ויותר ביחידות המובחרות. אין ספק שהחינוך לאהבת הארץ והמולדת, בצד הערך העליון של קדושת החיים, מניבים עכשיו את הפרי"²¹ (ריאיון לקובי אריאלי, YNET, כג' טבת תשס"ט).

סיוע למפעל המכינות הקדם צבאיות התורניות בראשית דרכו

"כשהוקמו המוסדות בעלי, בבית יתיר, בעצמונה, בפדואל וכיוצא באלה, הגעתי עם השר המנוח זבולון המר, אל סגן שר הביטחון, מוטה גור, לבקש ממנו את דחיית שירותם של התלמידים בשנה, כדי להכשירם בצד התורני והאמוני לקראת התנדבות ביחידות קרביות. קדנציה אחת לאחר מכן הגעתי אל שר הביטחון משה ארנס וסגנו עובדיה עלי לבקש את הארכת הדחייה משנה לשנתיים ואת הגדלת מספר התלמידים, שהיה מוגבל אז למאתיים בכל הארץ. היום, במבט לאחור, אני יכול רק להשתבח בציפיות שתלינו בנוער המופלא הזה, אנו מתגאים בתרומתו להגנת העם והמדינה, ברוח מורשת ישראל" (שם).

"בדמייך חיי" – חללי צה"ל ומערכות ישראל

"יש חוט שעובר מה'אני מאמין' שם ברכבות, בגטאות ובמחנות המוות ל'שמע ישראל' כאן. אין לנו לאן לחזור. זה הבית שלנו. ולא כל אחד היה ראוי וזכאי לתת את חייו על מזבח התקומה שלנו כאן בארץ חמדת אבות. הדבר שמייחד אותם הוא האמונה כי יש ערך ויש תמורה לקורבן שאיננו קורבן שווא ולעולם לא יהיה. הם יודעים את משמעות דברי יחזקאל הנביא 'בדמייך חיי'. הם מבינים כי 'ארץ ישראל נקנית בייסורים'. תורה, עולם הבא וארץ ישראל (ברכות ה.), הם זכו לכל השלושה" ... צריך תמיד להעלות בתהום השכחה בליל הזיכרון דמות, דמויות, מבצע, מפעל, משהו כדי שנוכל להרגיש, להתרגש

21. יחד עם זאת, התבטא הרב לאו בגנות הסקטוריאליזם בצה"ל: "לצבא, בעצם מהותו, שליחות נוספת מלבד ההגנה על המדינה והאזרחים, והיא לשמש כור ההיתוך של מיזוג הגלויות, כאשר אנשים בני מאה וארבע קהילות שונות נתקבצו כאן. אין עוד קשר בין התפוצות השונות כמו בצה"ל, ולכן לא צריך לדבר במונחים של סקטור זה או אחר בתוך הצבא".

ולהזדהות... את כל קיומנו אנחנו חייבים לבחורים כאלו. אנחנו חיים כאן בזכותם. וכאלה היו לנו 23,169" (מתוך דברים בעצרת המרכזית "זוכרים שרים ומספרים" בערב יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל וחללי פעולות האיבה, בבריכת הסולטן בירושלים, תשע"ד).

32

זכותם של חללי צה"ל

הרב מאיר מאזוז

ראש ישיבת "כסא רחמים"

"מי שברך" לחיילי צה"ל

"אנחנו וכל עם ישראל, נוהגים לברך את החיילים. יש משוגעים לא נורמליים, שאומרים לי: מה?! כבודו מברך את החיילים בגלל שהרבנות הראשית אמרה לברך? אבל, אנחנו לא שומעים בקול הרבנות הראשית, אנחנו שומעים בקול החזו"א?.. איפה החזון איש אמר שלא לברך את החיילים?! אתם לא מתביישים?! הרי אנשים מוסרים את דמם עליכם ועל כל ישראל, וכי לא מגיע להם ברכה?! בגמרא (עבודה זרה טז.) כתוב שאפילו שמדין המשנה אסור למכור כלי נשק לגויים, בזמננו מותר למכור, מאי טעמא? 'אמר רב אשי: משום דאיכא פרסאי דמגנו עלן', כלומר מותר למכור לפרסיים נשק משום שהם מגנים עלינו, ואם לפרסיים הגויים שמגנים עלינו מוכרים נשק, אז יהודים שמוסרים את דמם ונפשם על ארץ ישראל, אפילו חילונים, לא תברך אותם?! זו כפיות טובה ורשעות, ואסור לעשות ככה. והנה רבנו תם כך אומר, שביום שלשה עשר באדר היהודים נקהלו להילחם, אבל מי אמר שיצליחו? לכן ישבו בבתי הכנסת והתפללו עליהם, כי ככה צריך לעשות²². ובמיוחד, שיש אלפי חיילים שומרי תורה ומצוות ושומרים שבת. פעם היה בחור אחד מהישיבה שלקחו אותו לצבא (ואיני יודע אם לא הגיש את האישור בזמן), בא אלי ואמרתי לו: "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש". אחר שלש שנים חזר ואמר לי: בזכות המשפט שלך הייתי חזן וקורא בתורה בצבא וקבעתי להם שיעורי תורה. יש אנשים בעלי שגעון שהמלה "הרבנות" בשבילם זו כפירה, נורא ואיום... (עלון בית נאמן, גיליון מס' 53 פרשת תצוה, י"ג אדר תשע"ז).

22. תפילה מיוחדת לשלום חיילי צה"ל חוברה ע"י הרב ינון חורי (תרפ"ו-תשס"ד), רב בישיבת "כסא רחמים", לפי בקשת הרב המקובל רבי משה חדאד (בורתא), נדפסה בספר: הצדיק במשנתו של רבי נחמן מברסלב, עמ' 227-228, הרב ששון חורי, תשנ"ד.

"ומה שטוענים שהלוחמים ומפקדיהם יש להם דעות פסולות ומהם גם כופרים בעיקר רח"ל – כבר אמרו חז"ל בתנחומא (בראשית, וישב) שהקב"ה עושה שליחותו גם בצפרדעים נחשים ועקרבים, וירמיה הנביא קורא לנבוכדנצר הרשע "עבד ה'", וישעיה קורא לכורש שהיה מאמין בשתי רשויות "משיח" ולסנחריב מלך אשור "שבט אפי", ו"גרזן ביד החוצב בו". ועל אחת כמה וכמה יהודים כשרים מזרע ישראל, שסופם או בניהם לחזור בתשובה שלימה בלי שום ספק. וכמו שאמר הרמב"ם: "כבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הם נגאלים", במהרה בימינו אמן" (מתוך מכתב ברכה לספרנו, המחזיר שכינתו לציון, מיום ז' כסלו תשע"ט, נשלח לאחר חתימת הספר וטרם נדפס).

יום הזיכרון לחללי צה"ל

"יום הזיכרון לחללי ישראל זה יום קדוש ונורא, כל אחד מחיילי ישראל שמסר את עצמו על עם ישראל ועל ארץ ישראל זוכה לחיי עולם הבא, לחלק גדול מאוד. למה? כי מסר את עצמו. יש כאלה הטוענים נגד צבא הגנה לישראל: 'הגנה? – הקב"ה הוא המגן!' – נכון, אבל, אפשר לומר 'הגנה' גם על בני אדם וגם על מכשיר שהוא מגן, 'מגן שאול בלי משיח בשמן', יש גמרא מפורשת (ע"ז דף טז.): אמר רב אשי מותר לנו למכור כלי נשק לפרסיים כיון שהם מגנים עלינו, 'מגנו עלך', מגנים, פירושו עוזרים להגנה, המגן האמתי זה הקב"ה. כל אחד מחיילי ישראל הוא לא שפך את דמו לשווא. 'מי יעלה בהר ה'... אשר לא נשא לשוא נפשי'" (יש גרסה ב'מנחת ש"י': "לא נשא לשוא נפשו"), הוא נלחם בשביל להציל את עם ישראל, שזו זכות גדולה מאוד. 'כל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא'. צריכים לעשות 'מי שברך' לחיילים כל שבת. נכון שבעוונות החיילים רובם חילוניים, אבל לא מגיע להם מי שברך?! אם אדם תרם לך עשרה שקלים תעשה לו "מי שברך", מי ששפך את דמו ושופך את דמו ומגן על עם ישראל לא מגיעה לו ברכה?! אדרבה, תברך אותם שיצליחו ושיחזרו בתשובה, שתהיה לכולנו גאולה שלמה, בלי מחלוקות, בלי ויכוחים, בלי שנאה ונזכה ליום שיהיה ה' אחד ושמו אחד, במהרה בימינו" (מסר מצולם לקראת יום הזיכרון תשע"ו, 'בחדרי-חדרים').

לקראת יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל תשע"ז פנה הרב מאזוז למאזיני רדיו 'קול ברמה' וביקש מהם:
"כל אחד ואחד יקבל על עצמו לאמץ חייל וללמוד לעילוי נשמת חיילים שמסרו נפשם על ארץ ישראל, יש להם זכות גדולה מאוד, זה מה שנוכל לתרום להם כי אנחנו לא השתתפנו במלחמות".

33

"אחת מהמצוות הגדולות ביותר"

הרב חיים דרוקמן

ראש ישיבת "אור עציון" ויו"ר מרכז ישיבות "בני עקיבא" בישראל

חובתנו הלאומית וחובתנו הדתית

"זכינו למדינה עם עולם תורה ציוני אדיר וציבור הרואה את השירות בצבא ההגנה לישראל כאחת מהמצוות הגדולות ביותר. כדי למלא את חובתנו הלאומית אנחנו לומדים תורה כי לימוד תורה זו חובה לאומית, וכחלק מחובתנו הדתית אנחנו משרתים בצבא כי הצבא הוא ערך דתי. אנחנו עוסקים בפיקוח נפש של עם ישראל, פיקוח נפש רוחני על ידי לימוד התורה ופיקוח נפש פיזי על ידי השירות בצבא, כאשר צבא הגנה לישראל הוא שמגן על עצם קיומו של עם ישראל.

ישיבות ההסדר הן בוודאי תופעה ייחודית לתקומה המחודשת של עם ישראל. יש לנו צבא משלנו, חיילים שהינם תלמידי חכמים מצוינים וגם חיילים מצטיינים. זוהי תופעה ייחודית השייכת רק לעם ישראל בתקומתו המחודשת..." (דברים לרגל ציון ערב מיוחד של ישיבות ההסדר במלאת שבעים שנה למדינת ישראל, ערוץ 7, ט' טבת תשע"ט).

34

"כלל ישראלים"

הרב צבי ישראל טאו

נשיא ישיבת "הר המור", ירושלים

"במלחמה, על כרחנו אפוא מפסיקים אנו להיות פרטיים ונעשים ציבוריים, 'כלל ישראלים', גילוי זה על כרחנו הוא מפני שנמשך הוא ובא מהסגולה שבקרבתנו ואינו מותנה במדרגתנו הבחירית, מתגלה הדבר בפועל במדרגות של קידוש השם ומסירות נפש היוצאות אל הפועל בחלקים גדולים של העם אשר אינם מודעים על פי חינוכם,

תפיסתם הבחירית והכרתם הגלויה לכוחות גדולים אלה שבקרבתם. הגדלות של כל יחיד, עומק אמיתת חייו ושאיפותיו היא שמתגברת בו ומכרעת את כל מעשיו. קידוש השם הזה שמתגלה אינו חזיון חולף, דמיוני, אדרבה זו המציאות היותר מוחלטת, האמת לאמיתה של כל יחיד ויחיד בישראל. כמובן, כדי שמצב זה יתמיד, מוטלת עלינו החובה לרומם את הרוח, על ידי חינוך והרבצת תורה, להאיר את חיינו מנשמת כנסת ישראל המאוחדת בקדושת התורה שהיא יסוד קדושתנו ובוזה תכיר האומה את עצמה ואת יסוד גבורת חייה בגלוי ותדע כי שם ד' נקרא עליה" (לאמונת עתנו, ח"ד, אזור ישראל בגבורה, תשס"א).

35

"דברי חיזוק לחייל העורפי"

הרב משה צוריאל

בני ברק, מח"ס "אוצרות הראי"ה" וספרים נוספים

דברי חיזוק לחייל העורפי

"מטבע הדברים, רק חלק מסוים מבני גילך מיועדים לשרת כקרביים והיתר ישמשו בתפקידים עורפיים. נשאלת השאלה: האם זו נחיתות דרגה ופחיתות ערך לשרת כחייל בעורף? התשובה על כך היא: בשום פנים ואופן – לא! עליך לדעת, כי לכל אדם ואדם יש תפקיד שד' ייעד לו. לימדונו חז"ל שרגליו של אדם משמשות לו כערבים; היכן שהוא חייב להימצא – לשם תובלנה אותו. כאדם המשרת את ד' עליך לדעת, כי ד' הוא שקובע מראש היכן צריך אתה להיות כדי למלא את תפקיך. ומהו התפקיד המיועד לך אישית? ד' בחר בך להיות "שליח של רצון טוב" להפיץ את דברו בסביבה שאתה נמצא בה... ד' הוא הקובע מהו תפקידו של האדם. אפשר שאתה במלאכתך העורפית מועיל לעם ישראל יותר מאיזה חייל אחר העושה תפקידו בכדי להתפאר... הגדרת "חייל מצטיין" צריכה לכלול בנוסף לכושר הגופני וליכולת ביצוע הפקודות גם את עשיית המרב למען הזולת, היחידה והכלל; חייל העושה כן, גם הוא ייחשב למעולה" (החזית שבעורף, תשס"ז, עמ' 282-291).

יום הזיכרון לחללי צה"ל

"מצאנו כי עם ישראל מנציח את ימי פטירת קדושו וגדולי האומה... ימים אלו והדומים להם נקבעו לנו כדי לעורר הגות ומחשבה, כיצד עלינו לחקות את מעשי הגדולים הללו כל אחד ואחד מאתנו לפי מגבלות יכולתו.

מה הוא המעמד הרוחני של חיילי ישראל שנפלו בעת מילוי משימתם נגד אויבי ישראל? ראשית דבר יש לדעת במבט אמיתי וחודר כי יש להם מעלות עצומות שאין אפילו אצל רבנים צדיקים וטהורים... בזה נכללו גם הלוחמים בחזית וגם אלו בעורף המסייעים להם בכל סיוע, מה רבה זכותם! קל וחומר הדברים, שהרי נכנסו לסכנות עצומות ונוראות. ידעו מראש כי בקו ראשון של המסתערים בחירוף נפש נגד עמדות האויב עלולים להיות כמה וכמה הרוגים או פצועים קשה. ואף על פי כן לא התעצלו ולא השתהו, אלא זעקו זעקת קרב "אחרי!" חלק גדול מהם קיימו דברי הרמב"ם המדריך חיילי ישראל: "ומאחר שייכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה, וידע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה. וישים נפשו בכפו. ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ימחה זכרונם מלבו ויפנה מכל דבר, למלחמה" (הל' מלכים פ"ז הלכה סו).

וגם אותם שלא מחקו זיכרון האישה והבנים מהלב, בכל זאת גדולה היא מעלתם, כי הניסיון הנפשי שלהם גדל בכפליים ואף על פי כן יצאו לשדה הקרב בעזות נפש בהתגברות על נטייתם הטבעית. וגם אלו שלא ריכזו מחשבותם על יחוד הבורא, בכל זאת הם ידעו והכירו שעל הצלת עמם הם עושים מלחמה. ואין להמעיט כלל בערך הנפלא של מחשבה זו, כשלעצמה. הרי כך מוסר המקרא שאמר יואב מצביא ישראל: "חזק ונתחזק בעד עמנו, ובעד ערי אלוהינו, וה' יעשה הטוב בעינינו" (שמואל ב', י', י"ב). זאת אומרת, מהפסוק הזה למדנו כי גם אלו שבראש מאווייהם הוא הצלת בני עמנו, וגם אלו שבראש מאווייהם הצלת ארצנו, שקולים הם. יתרה מזאת, אף יודעים הם כי אפשר שימותו במלחמה זו, וגם מזכירים זאת במפורש בפייהם ודיבורם, ומקבלים הם עליהם רצון שמים באומרם: "וה' יעשה הטוב בעינינו".

איזה לקח יש ללמוד מזה? יש לנו להבין כי יש דברים שהם יקרים יותר מהחיים עצמם. החיילים האמיצים שיצאו לקרב נגד אויבינו הפראיים ידעו היטב מהסכנה בדבר ולא נסוגו אחור. הם הנקראים "הרוגי מלכות" שאין כל ברייה יכולה לעמוד במחיצתם (בבא בתרא י"ב). הם היושבים ראשונים בגנזי שמים... " (לשעה ולדורות, חלק ב', עמ' 722-724).

36

"עוצמה עצומה מאוד"

הרב דוב הכהן קוק

טבריה, מח"ס "אילנא דחיי" וספרים נוספים

"אני דיברתי בזמנו עם כמה חיילים ואמרתי להם, כל החיילים האלה שנמצאים בקרבי ומסכנים את עצמם על עם ישראל, כי קרבי זה כבר מסכן את עצמו על עם ישראל, אני

אומר להם, אני מתבייש לדבר אתכם, כאשר אני רואה חייל צבאי שהוא בקרבי, שהוא לא יושב באיזשהו משרד, אלא הוא קרבי, והוא מוכן למסור את עצמו על ישראל והוא עושה את זה, ודאי שהוא מלא עוצמה עצומה מאוד, אני כבר אומר לו, אתה מלא עוצמה, כי אם אתה מסוגל למסור את נפשך ואתה יודע שאולי תחזור במצב צבירה שונה מהצבא, מוכן לזה בשביל עם ישראל, זה דבר גדול מאוד. ואדם כזה שעושה את זה, הוא כבר בתשובה..." (ראיון, ערוץ 7, ד' בטבת תשע"ח).

37

"הלואי ויהיה חלקי עמהם"

הרב חיים וואלקין

משגיח בישיבת "עטרת ישראל", מודיעין-עילית

"כאשר נפל אל"מ דרור וינברג הי"ד, בקרב עם בני עוולה ב'ציר המתפללים' בקריית-ארבע (יא' כסלו תשס"ג), בין המנחמים שהגיעו לבית משפחתו במהלך ה'שבעה' נמנה גם הרב חיים וואלקין, משגיח בישיבת 'עטרת ישראל'. הרב וואלקין לא הכיר את המשפחה ואמר שהגיע לנחמם כי הרגיש צורך להכיר טובה.

הרב סיפר לבני המשפחה על ה'ועד' שמסר לבני הישיבה במוצאי השבת הכאובה בה נפל דרור הי"ד והאריך בפני בני הישיבה כמה חובת הכרת הטוב עלינו, וסיים בהתרגשות: 'אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם, והלואי ויהיה חלקי עמהם'. הרב וואלקין הוסיף ואמר כי גם חייל שאינו שומר תורה ומצות הוא קדוש, כיון שנהרג בעת שמסר נפשו להציל יהודים" (צבי סלע, ב'חדרי חרדים', ה' אייר תשע"ז).

38

"להודות לצה"ל על כל רגע רגע"

הרב שלמה אבינר

ראש ישיבת "עטרת ירושלים" בעיר העתיקה

"להודות לצה"ל על כל רגע ורגע"

"מאז קום המדינה, צה"ל שומר עלינו בכל יום, בכל שעה ובכל רגע. כיון שאתה חי בשלחה, יכול אתה לרמות את עצמך שזה דבר המובן מאליו. זה אינו מובן מאליו. ישנם סביבנו שלוש מאות מיליון ערבים שרוצים כמו בכל דור ודור לקום עלינו ולכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם דרך שלוחיו הנאמנים, דרך צה"ל. צה"ל סוגר את הגבול, כמו

שרש"י מביא על הפסוק: "ברזל ונחשת מנעליך" (דברים לג, כה) – אלה בחורי ישראל שנועלים את הגבול כמו "ברזל ונחשת". צה"ל נועל את הגבול, ואם יפתח אחד מהם את הגבול אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה אחת, אפילו רבע שעה. ב"ה, החיילים הינם שליחים של הקב"ה, מלאכים בירוק. או ליתר דיוק – מלאכים בחאקי. הם שומרים עלינו יומם ולילה ומוסרים את הנפש בלי חשבון. החיילים מקיימים מצווה משולשת: א. הצלת עם ישראל, ב. הצלת ארץ ישראל. כלומר, מצוות ישוב הארץ, ג. קידוש השם. כשעם ישראל מוכה בגלות, "להרוג ולאבד ולמכה ולחרפה", זה חילול השם. אבל כשאנחנו מגינים על עצמנו ומכים את האויב זהו קידוש השם. צה"ל וכל חייל וחייל, כל רגע ורגע, עסוקים באותן שלוש מצוות. צריך לזכור את זה כל הזמן. יש שלא מבינים את זה. יש שחושבים שאם רק נתפלל – ד' יושיענו. בוודאי שצריך להתפלל, אבל אין זה מספיק. חכמים שאלו: מה יעשה אדם שיהיה תלמיד חכם? תשובה: ילמד בישיבה. אבל הרבה עשו כן ולא הועיל להם! אלא: יתפלל. אם כן, רק יתפלל. לא – אומרת הגמרא – לא סגי הא בלא הא. לא די זה בלי זה (נדה ע:). מה יעשה אדם ויגן על עמו ועל ארצו ויעשה קידוש השם? תשובה: צבא. אבל לפעמים הצבא לא מצליח. אלא: להתפלל. אם כן, רק יתפלל. לא – לא די זה בלי זה... אשרינו שיש לנו צבא, צבא טוב, צבא מאומן, צבא עם מסירות. כל יום צריך לומר תודה להקב"ה על כך שיש לנו צבא, וכמובן יהודות גם לצבא שיש לנו אותו (דברים שבע"פ, פתיחה לתכנית רדיו).

כתב ידידי, הרב מרדכי ציון (תלמידו של הרב אבינר ועורך כתביו):
"יש גדולי עולם שנהגו לנשק את מדי צה"ל. ומה המקור? דברי המשנה ברורה (תעז' סק"ה) בשם השל"ה: "ראיתי מבני עליה שהיו מנשקין המצות והמרור וכן הסוכה בכניסתו וביציאתו וכן ארבעה מינים שבלולב והכל לחיבוב המצווה ואשרי מי שעובד ד' בשמחה". וכן כתב חיי אדם (כלל קל דיני הסדר בקצרה אות ז): **"ויש שנושקין אותה (המצה), כדי לחבב המצווה בעיניהם"** (ועי' בני יששכר, בראשית כט יא).
 גם מצאנו שגדולי החכמים היו מנשקים את תחומי ארץ ישראל ומנשקים אבניה (כתובות קיב איב, רמב"ם, הל' מלכים ה, י. ועי' באריכות בקונטרס 'עולה חדש' סי' ג (נדפס בסוף ספרי הדל' קום התהלך בארץ)). כשבעל 'בית הלוי' היה יוצא מן הסוכה היה מנשק כותליה (סוכת הלויים עמ' רנד). וכשרבנו הרב צבי יהודה היה מניח את האתרוג היה מנשקו (גדול שימושה עמ' צד). והוא הדין מדי צה"ל, שהם תשמישי מצווה.
 ומה אם המדים מלוכלכים? בשנה אחת בליל בדיקת חמץ, הגאון ר' יוסף שלמה אלישיב כדרכו בקודש התאמץ לבדוק בכל חור וסדק ונתלכלכו בגדיו מאבק. נכדו שידע

שהגריש"א מקפיד מאוד על נקיות בגדיו, ניגש ורצה לנקות את הכתם. עצר אותו הג"ר אלישיב ואמר לו שאבק זה אינו לכלוך אלא כתמי מצווה. וכשם שנאמר בגמרא פסחים (סו, ב) שבח הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהם בדם. והג"ר יצחק זילברשטיין מוסיף שבגד המלוכלך ממצווה הרי הם כתמי מצווה. גם רב ההולך ובודק את העירוב, לפעמים צריך ללכת בבוץ כדי לבדוק, ולפעמים צריך לטפס על עמודים כדי לתקנם, והבגדים מתלכלכים, הרי זה כתמי מצווה. ואמר הגר"ח קנייבסקי שגם צָבַע הצובע את בית הכנסת, ומכוון בזה לשם מצוות ייפוי בית אלוקינו, מותר לו להתפלל עם בגדיו המלוכלכים בצבע, כי הכתמים האלו אינם לכלוך, אלא כתמי מצווה (חשוקי חמד – עירובין בהתחלה). והגר"ש אבינר הוסיף לי: קל וחומר שיש לנשק את מדי צה"ל המלוכלכים, כי הם מלאים 'כתמי מצווה' של מצווה משלושת של הצלת העם, הצלת הארץ וקידוש השם!" (הלכות מדי צה"ל, שו"תים מהרב שלמה אבינר, הרב מרדכי ציון (עורך), ירושלים בין החומות תשע"ז).

39

"מדרגה גבוהה מאוד"

הרב יעקב שפירא

ראש ישיבת "מרכז הרב" וחבר מועצת הרה"ר

"מלכות היא גילוי של אחריות לכלל ישראל... השירות הצבאי מאפשר לחייל לצאת מד' אמותיו הפרטיות ולפעול למען הכלל. היכולת לקחת אחריות לאומית מתוך מסירות נפש היא מדרגה גבוהה מאוד. יישר כוחכם" (דקת קריאה, כסלו תשע"ח, עמ' 9, הרבנות הצבאית).

40

"מסירות הנפש של הלוחמים – כוחה עצום"

הרב שמואל אליהו

רב העיר צפת וחבר מועצת הרה"ר

"יש הרבה הלכות חשובות במלחמה. הלכות שבת במלחמה. הלכות כשרות במלחמה. הלכות תפילה במלחמה. ואפילו יש הלכות ברורות לגבי השלל שנלקח במלחמה, מעל כל זה עצם הנכונות של אנשים ללכת למלחמה היא מסירות נפש עליונה. אפילו שלא נפגעו ולא נשרטו כלל. והמסירות נפש הזו יש לה ערך גדול ועצום. כך כותב האר"י ז"ל בשער הכוונות (דרושי כוונות קריאת שמע, דרוש ו):

'ולטעם זה, הגלות מתעכב ומתארך כי אין בנו מי שיוכל לעלות במדרגה הזו, כי אם יהיה בינינו מי שיוכל לעלות שם נשמתו – היה מעלה גם את המלכות'. וממשיך ואומר: 'אמנם עם כל זה, יש קצת תיקון במה שנמסור נפשנו על קדוש השם בכל לב, כי על ידי כן, אפילו אין בנו שום מעשים טובים והרשענו עד להפליא, הנה על ידי מסירת נפשינו להריגה, מתכפרים עונותינו כולם ויש בנו יכולת לעלות עד 'אימא עלאה'.

תמצית דבריו שמסירות נפש יש לה כוח עצום אפילו אם אין בנו מעשים טובים ואפילו אם הרשענו עד להפליא. המסירות הזו יכולה לגרום למלכות להגיע עד המדרגות הכי עליונות. 'אימא עלאה'.

בימים אלו מתגייסים אלפי אנשים למלחמה למען הדרום (מבצע עופרת יצוקה). כל המתגייסים נכנסים למצב של מסירת נפש למען עם ישראל. אע"פ שבפועל רובם הגדול יחזרו בע"ה לביתם בריאים ושלמים. עצם העובדה שהם מכניסים את עצמם למצב של סכנת חיים למען עם ישראל, זו מסירות נפש של ממש ו"יש לה כוח עצום אפילו אם אין בנו מעשים טובים ואפילו אם הרשענו עד להפליא" (קול צופיך, פרשת ויגש, ג' טבת תשס"ט).

41

"מסירות נפש שאיננה מוסברת בשום היגיון אנושי"

הרב מיכה הלוי

רבה של פתח תקווה

עבודת יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל

"יום הזיכרון זהו יום של עבודה שנדרשת מאתנו. לא רק עבודת הרגש של הזדהות רגשית עם המשפחות, שאין לזלזל בה כלל וכלל, אלא עבודה עיונית, שכלית, הכרתית, לנסות לחקור ולהבין מה המשמעות של מלחמות שיבת ציון. זו העבודה הגדולה אם רוצים באמת להבין את המניע ואת הדחף לכל המלחמות שבישראל עוד הרבה קודם מדינת ישראל וגם לאחר הקמת מדינת ישראל. הזיכרון חייב להיות עבודה בשכל וברגש של כל אחד ואחד מאתנו..."

ביום הזיכרון לכל חללי האומה בשיבת ציון על כל המערכות שהיו, אנו נזקקים להבין היטב מה פירוש הדבר למסור את הנפש הפרטית למערכות ישראל. להבין שבמערכות אלו מופיעה התעוררות גדולה של רוח שלא משועבדת לכל מה שאנחנו הרבה פעמים היום משועבדים, מסירות נפש שאיננה מוסברת בשום היגיון אנושי, מכיוון שאם זה היה כך לא היינו מסוגלים לחשוב בכלל לעלות לכאן ולהיאבק נגד כל כך הרבה אומות

המקיפות אותנו. זה מאבק הנובע מעולם החירות של ישראל, מהקדושה של ישראל, ולא משכל אנושי בלבד. קדושה זה משהו עילאי, משהו מעל כל החשבונות הפרטיים. כשמדברים על נופלים ועל חללים לא מדברים רק על זה שהם נפלו, על החוסר שלהם, אנחנו צריכים לדבר לשם מה הם נפלו. אם חיים רק את הרגש ורק את ההזדהות עם המשפחות אז מדברים כל העת רק על החלל שנוצר, אבל אם מכירים לשם מה הם יצרו את החלל הזה, למה ועל מה הם הלכו ונפלו, מתחברים לגודל, לרוח, ומתמלאים בכוחות ולא בשברון. זה הפסוק שאומר "לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי במ" – חפץ ד' היה בהם, רוח גדולה פעמה בהם, הם היו משוחררים לגמרי מרצונם הפרטי, חפץ ד' היה בעמידתם בכל המערכות, ולפיכך הם נקראים קדושים" (מתוך שיעור ליום הזיכרון וליום העצמאות תשע"ו, מדרשת אביב, "לעד חיה"; השיעור נערך בידי ר' אברהם הלוי).

42

"המדרגה הכללית של קדושת כלל ישראל"

הרב אליעזר מלמד

רב הישוב הר ברכה, מח"ס "פניני הלכה"

יום הזיכרון לחיילי צה"ל

"... במותם על קידוש ה' הם התעלו מן המציאות הפרטית שבה שרוי כל יהודי אל המדרגה הכללית של קדושת כלל ישראל. בזה שמסרו את כל חייהם למען כלל ישראל, התרוממו להיות במדרגתו. והם קשורים יותר אל הקב"ה, אל מקור החיים. ולכן במיתתם הוסיפו הרבה חיים בעולם האמת ובעולם הזה, ובזכותם אנחנו חיים כאן, וכל מה שאנו עושים משלהם הוא.

יום זיכרון, צריך להעלות בו על נס את מסירות נפשם על קידוש ה'. להדגיש כי הם גילו לנו שחזון קיבוץ הגליות ובניית העם בארצו גדול כל כך עד ששווה לתת את החיים בעולם הזה למענו. ומכוח זה אנחנו מגבירים את כוחנו ולאורם אנחנו ממשיכים. הילדים שאנחנו מולידים ומגדלים – מכוחם. הישובים שאנחנו מקימים – מכוחם. לימוד התורה שאנחנו לומדים – שלהם הוא. החברה היהודית המוסרית שאנחנו רוצים לבנות כאן כחזון הנביאים – שלהם. ומתוך זיכרון כזה נוכל ברוב מרץ להמשיך בדרכם, דרך של מסירות נפש למען כלל ישראל. ובזה נכבד אותם באמת, כקדושים וטהורים, כזוהר הרקיע מאירים ומזהירים.

כך גם צריך לומר למשפחות השכולות, אלו שבקרבתם צמחו הקדושים הגיבורים הללו – אל תיכנעו למוות, המשיכו לחיות מכוחם. אל תרכינו את ראשכם, אלא זקפו את

קומתכם מאוד, לכבודם. הרימו את מבטכם אל מעבר לאופק הרגיל, אל חזון הגאולה ואחרית הימים וגם אם בעיניכם דמעות, אלו דמעות של גדולה" (פניני הלכה, זמנים ד', יום העצמאות, סע' יב).

43

"כוחם וזכותם של אחינו בני ישראל מוסרי נפש על עמם"

חתימת הפרק

כתב הרב חיים סבתו, ראש ישיבת מעלה אדומים, אשר בהיותו בחור ישיבה צעיר לחם במלחמת יום הכיפורים, ולימים כתב אודותיה את ספרו 'תיאום כוונות'²³: "ביום שני, י"ב בתשרי תשל"ד, לחמתי בטנק ברמת הגולן עם חבריי לבלום את ההתקפה הפתאומית הגדולה של סוריה ושל מצרים. לחמנו להגן על עמנו ועל ערי אלוקינו. המערכה קשה הייתה עד מאוד. החטיבה איבדה לוחמים רבים. כחוט השערה הבדיל בין ניצחון לתבוסה. אותו יום בשעה עשר בבוקר נפגעו טנקים רבים סביבי ועלו בלהבות, ובתוכם חברים אוהבים מן הישיבה ומן הצבא. לחמנו בכל ליבנו. נשארנו טנק בודד. טנקים סוריים כיוונו עלינו. חיינו עמדו מנגד. אותה שעה חשתי שחיי מקבלים משמעות אחרת. רבות מן המחיצות והחציצות שערמו הזמן והבליו ביני לבין בוראי הוסרו. וארבעה דברים למדתי אותה שעה. למדתי להבחין מה בין עיקר בחיים לבין ספל, למדתי לייקר שעה של חיים, למדתי לקרוא מתוך ליבי לשומע צעקה ולמדתי כוחם וזכותם של אחינו בני ישראל מוסרי נפש על עמם" (לקראתי מצאתיך, ערוץ 7, ד' תשרי תש"פ).

23. "כך כתבתי את ספרי, תיאום כוונות. עשרים שנה היו המראות והקולות ואפילו הריחות של המלחמה הנוראה של יום הכיפורים צפים מול עיניי. דימיתי שאני חובש קסדת טנקיסטים ונכנס לתא תותחן בטנק, שמעתי בדמיוני את קולות המנוע וממש הרחתי את ריח אבק השריפה של המקלעים וכתבתי בשצף כמה פרקים של הסיפור כמי שמשחרר ממשא שרביץ עליו והעיק לו. מעניין שכאשר באחד מפרקי הסיפור כתבתי על עין ימין שלי שכל המלחמה הייתה צמודה לכוונת התותחן לצפות אויב, ומכוח טלטולי הטנק נחבטה וכאבה, באותו רגע שכתבתי זאת, עשרים וחמש שנה אחר האירוע, הרגשתי שוב את הכאב באותה עין באותו מקום כאילו חזרתי לשם..." מתוך: דברים לרגל קבלת פרס ירושלים תשס"ז, 'בשבע', גיליון 235.